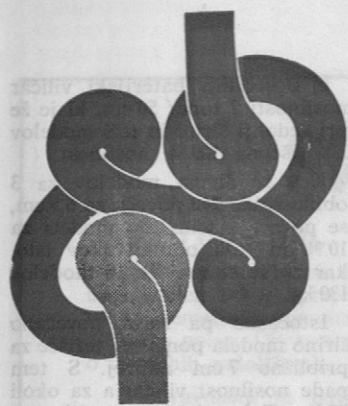

9. kongres zveze sindikatov slovenije Sindikati pred kongresi

V tem in prihodnjem mesecu se bosta odvijala za sindikate dva pomembna dogodka: 9. kongres Zveze sindikatov Slovenije in 8. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije. Oba predstavljata medsebojno celoto in pomenita celovit pregled sedanje aktivnosti in seveda tudi načrtovanje bodoče politike. Ko ugotavljamo, da se nenehno krepi in utrjuje oblast delavskega razreda in vseh delovnih ljudi, tudi sprotno ocenjujemo, kako delavci, organizirani v svojih temeljnih organizacijah združenega dela, vse bolj odgovorno odločamo o pogojih, sredstvih in rezultatih svojega dela v vseh družbenih zadevah. Podlaga za tak razvoj socialističnih samoupravnih odnosov dajejo ustava, zakon o združenem delu in drugi sistemski zakoni, sprejeti v obdobju med dvema kongresoma. Množična javna razprava o osnutku o združenem delu, ki smo jo organizirali in vodili sindikati, je plebiscitarno potrdila, da smo za tak družbenoekonomski razvoj, kjer bomo združeni delavci neposredno odločali o rezultatih svojega dela z družbenimi sredstvi. Uresničevanje teh prizadevanj pa pomeni temeljno usmeritev naše sindikalne aktivnosti.

Nedavni 8. kongres Zveze komunistov Slovenije in 11. kongres Zveze komunistov Jugoslavije sta temeljito ocenila doseženo stopnjo naše družbene preobrazbe. Potrdila sta veliko enotnost in neomajno voljo komunistov, da nadaljujemo s prizadevanji za razvoj samoupravnih odnosov in političnega sistema socialističnega samoupravljanja. Ti sklepi pa izpovedujejo voljo vseh delovnih ljudi in občanov, zato tudi delavci, organizirani v Zvezi sindikatov Slovenije, sprejemajo te sklepe in stališča kot našo idejno podlago in akcijsko usmeritev.

Javna predkongresna razprava v sindikatih poteka praktično že vse leto. Programi osnovnih organizacij sindikata, sprejetih na rednih letnih skupščinah v začetku letošnjega leta, po-

stavljajo pred članstvo vrsto konkretnih nalog in opravil. Ti programi, ki izvirajo iz ocene preteklega dela zahtevajo odpravo ugotovljenih slabosti in pomanjkljivosti ter hitreje uveljavljanje neposrednega odločanja na vseh ravneh. Posebej pa še izpostavljajo osnovne organizacije zveze sindikatov kot neposredne politične sile delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela ter v drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih.

O vlogi in mestu osnovne organizacije sindikata je tekla pomembna razprava tudi na redni letni skupščini Zveze sindikatov naše občine. Ugotovljeno je bilo dejstvo, da se sindikat v temeljni organizaciji združenega dela vse bolj osvobaja vloge organizacije, ki skrbi predvsem za socialne pravice delavcev in za varstvo njihovih samoupravnih pravic in s svojo aktivnostjo posega na vsa področja, ki so pomembna za delavčevo delo, življenje in razvoj.

Pri načrtovanju delovnih nalog na vseh ravneh sindikalne organiziranosti izstopa nekaj sklepov temeljnih vprašanj, ki jih bo potrebno stalno obravnavati. To so tudi teme 9. kongresa ZSS pod delovnim naslovom »Naloge Zveze sindikatov Slovenije v razvoju samoupravnih družbenoekonomskih odnosov in političnega sistema socialističnega sa-

moupravljanja«. Vsebina je razdeljena na sedem poglavij in zajema vsa področja dela. Temeljna naloga je krepitev in uveljavljanje ustavne zasnove temeljne organizacije združenega dela, položaj in vloga delavca pri odločanju ter samoupravno sporazumevanje o združevanju dela delavcev v TOZD. Praktično gre za vrsto že znanih stališč, vendar pa je potrebno stalno dejansko preverjanje rešitev, da se preprečijo zgolj formalna preoblikovanja. Pomembna je problematika organiziranosti in položaja delovnih skupnosti na vseh nivojih. Pred kratkim objavljeni osnutek zakona o skupnih osnovah svobodne menjave dela daje splošne in konkretne opredelitve uporabnikov in izvajalcev kot subjektov sporazumevanja in v načelu onemogoča podaljševanje proračunskega sistema financiranja skupnih služb, kar je še vedno večinska oblika.

Pomembnejša bo morala biti v bodoče vloga sindikata pri oblikovanju samoupravnih odnosov v samoupravnih interesnih skupnostih, družbenoekonomskih odnosov v krajevnih skupnostih in delegatskih odnosov v družbenopolitičnem sistemu. Hiter razvoj na teh področjih zahteva stalno politično ocenjevanje doseženega stanja in zagotavljanje delavčevega neposrednega interesa.

Posebna prizadevanja sindikatov bodo deležna področja družbenega planiranja, realne politike zaposlovanja, pridobivanja in razporenjanja dohodka ter čistega dohodka, uveljavljanja delitve po delu in rezultatih dela, pospešene ustvarjalnosti delavcev, vzgoje in izobraževanja, tehnološkemu napredku in proizvodnim tekmovanjem. Vsa ta področja prizadevanj za razvoj proizvodnih sil so naša pomembna naloga, saj krepitev materialne podlage dela ustvarja pogoje za hitrejši napredek družbenoekonomskih odnosov in političnega sistema socialističnega samoupravljanja.

Delovanje in ustvarjalna vloga sindikatov za razvoj družbenega standarda, za kulturno življenje, smotrno izrabo prostega časa ter za uveljavitev ljudske obrambe in družbene samozaščite je znana. Na vseh navedenih področjih bomo preverjali dosežanje rezultate in izbrali in predlagali rešitve, skladne z današnjo stopnjo družbenoekonomskih odnosov in političnim osveščanjem članov.

Ne nazadnje se moramo temeljiteje posvečati tudi naši sindikalni organiziranosti in kadrovskemu usposabljanju. Naše metode dela je potrebno posodobiti, iskati nove, celoviteje uveljavljati sistem političnega informiranja, posebno uveljavljati metodo dela

sindikalnih skupin ter se stalno družbenopolitično izobraževati in usposablјati. V kadrovski politiki moramo pričeti z dolgoročnimi rešitvami in močnejšim uveljavljanjem institucij reelekcije in rotacije ob sprotne družbenopolitičnem preverjanju kadrov na vseh ravneh.

Vsi kongresni materiali so imeli med članstvom velik odmev. Predkongresne razprave v izvršnih odborih in osnovnih organizacijah sindikata ter v organih občinske zveze Sindikatov so nakazale pravilnost predlagane usmeritve za kongrese. Dodanih pa je bilo vrsto pripomb in predlogov z namenom, da kongresi obravnavajo vsa področja našega sindikalnega dela in začrtajo dobro usmeritev za prihodnje obdobje.

Občinski svet ZSS Radovljica, ki je ocenil vse predkongresne priprave v naši občini je naročil delegatom, da zbrane predloge posredujejo na kongresih in s tem prispevajo k njihovi uveljavitvi. V. M.

Delegati, ki bodo zastopali Občinski sindikalni svet občine Radovljica na 9. kongresu Zveze sindikatov Slovenije so:

— Angelca Bohinc, roj. 1937, medicinska sestra, Zdravstveni dom Radovljica

— Irena Burja, roj. 1955, tajnica, GP Megrad, TOZD Elmont Bled

— Vlado Matjašič, roj. 1934, Občinski svet ZSS Radovljica

— Bojan Trseglav, roj. 1951, strojni ključavničar, Tovarna verig, Lesce

Za 8. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije pa sta za delegata: Občinskega sindikata Radovljica bila izvoljena:

— Marjan Vrabec, roj. 1934, predsednik Občinskega sveta ZSS, Radovljica

— Janko Zorjan, roj. 1944, vodja strežbe, Grand hotel Toplice, Bled

Udarniška akcija sindikata pri obnovi žage v Bohinju

»Od vsepovsod:
z gora, gozdov,
s porušeni domov
in iz grobov krič:
Zaupajte, tovariši!

V jeseni tej prihaja
k nam svoboda!«

(Karel Destovnik — Kajuh)

Tako je zapel partizanski pesnik — komunist, ki je deloval v partizanski vojski kot kulturni referent 14. divizije. Vendar ni dočkal tako svetlo opevane svobode, padel je v letu 1944 nad Belimi vodami pri Soštanju blizu rojstne hiše. Morda se še spominjamo iz šolskih klopi njegove poezije in mnogih literatov, ki so v napisani in zapeti besedi verovali in upali, da bo svoboda pridobljena tudi s krvjo in žrtvami.

Na »mrtvih dan« se na vseh pokopališčih zberemo, stojimo na belih stazah in poteh, ob grobovih, kateri so okrašeni s pisanim cvetjem. Prinašamo sveče in krizanteme. Prvi novemberski dan smo posvetili mrtvim in prav je tako.

1. november Dan mrtvih

Po vsej naši zemlji smo postavili spomenike padlim v narodnoosvobodilnem boju, za grobove mnogih žrtev faizma pa niti ne vemo; kot jim je ugasnilo življenje po hostah in gozdovih. Oddolžili smo se spominu teh borcev s spomeniki, z napisi na njih »neznane junaku«. Tja bomo položili šopke in vence, vsaj enkrat v letu ga bomo okrasili, da ne bo gomila pozabljen in pusta.

Ljudje pa smo različni, vsak po svoje je sebičen. Nekateri zasenčijo s svojo lepoto male grobove. Večkrat na pokopališču ob Dnevu mrtvih razmišljamo: »Vsi smo enaki samo v tem, da bomo morali umreti.«

Slovenska zgodovina ima na svojih straneh z velikimi črkami vklesane heroje, ki so umrli (nekateri v rani mladosti) s ciljem: dati življenje za domovino in lepšo prihodnost naroda.

Z jasnimi besedami povejmo in z iskrenimi mislimi počastimo njihov spomin. Za vse nas pa naj velja pravilo: gradimo naprej domovino, tako da bo življenje naše res vredno življenja humanega človeka.

Vesna

Povečanje proizvodnje v ISO-SPAN

Proizvodnjo je v ISO-SPANU možno povečati na dva načina in to:

1. da pri istih modelih podaljšujemo čas obratovanja in s tem število modelov,

2. da izdelamo nove modele s 3 oblikovniki 240 — s tem povečamo število izdelanih oblikovnikov, izpadejo pa iz proizvodnje oblikovniki 175.

pa zahteva izjemno koncentracijo misli in gibov, ter človeka, ki je zrel ter psihično in fizično nadpovprečen.

Možno je tudi, da bi se natresni voziček, ki je razmeroma masiven in težak, zamenjal z drugim, ki bi bil iz kvalitetnejšega materiala in lažji. S tem bi zmanjšali vztrajnostne sunke, ki kvarijo tesnila in utrujejo kon-

ISO-SPAN, ker je sveža iz žage. To pa bi zahtevalo, da se iveri vskladišči za 3 mesece, da nastane biološko kemična reakcija, ki razgradi primesi, ki vplivajo na vezavo cementa.

Za to pa bi potrebovali silos kapacitete okoli 2000 prrm, kjer bi iveri preležale ta čas in postale sposobne za proizvodnjo.

Nastane tudi problem mletja svežih iveri, ki se nam po dosedanjih izkušnjah mlin zabije.

b) Ker se s povečano količino porabljene mase zmanjša čas mešanja na dosedanjem mešalcu, bi bilo nujno zamenjati istega, ali pa predelati, ker je ta že dotrajan in slabo vpliva na delavca, ki dela pri njem vsled vibracij, ki nastopajo.

Ze pri sedanjem obratovanju, ko delamo 3 oblikovnike, je čas od enega do drugega mešalca le 2 minuti. Povečati količino mase je sedaj nemogoče, ker je že pri sedanjih količinah cementa v tehničnem likaj poln in ga ne moremo več napolniti, ne da bi se cement presipal čez rob.

Tudi kapaciteta dosedanjih čepalk za klorkalcij je izkoriščena do konca, tako da je v slučaju, če rotor ni popolnoma čist ali pa cevi zamašene od rje, ki odstopa od sten, že mora čakati, da se mu zadosti nateče.

Bazena za klorkalcij že pri dosedanjih kapaciteti nista zadosti velika in moramo uporabljati svežo raztopino, ki je še topla in nam blokira ventil vsled raztezanja plastike.

Nujno bi bilo tudi popraviti Weiss I, ker se ne da regulirati obratov na daljinsko upravljanje, ali pa predelati na ročno regulacijo, ker ni potrebe za daljinsko regulacijo.

c) Predelava na stiskalnici bi bila najmanjša, ker je bila zgrajena z namenom, da je možnost delati 3 oblikovnike 240. Izdelati bi morali le nov jedrovnik in tlačilec.

d) Razopaževalni stroj naj bi se razširil iz plošče za pregrade modelov ter iztiskalci opeke pa prilagodile novim modelom. Obrezovalko pa prilagoditi na večjo širino.

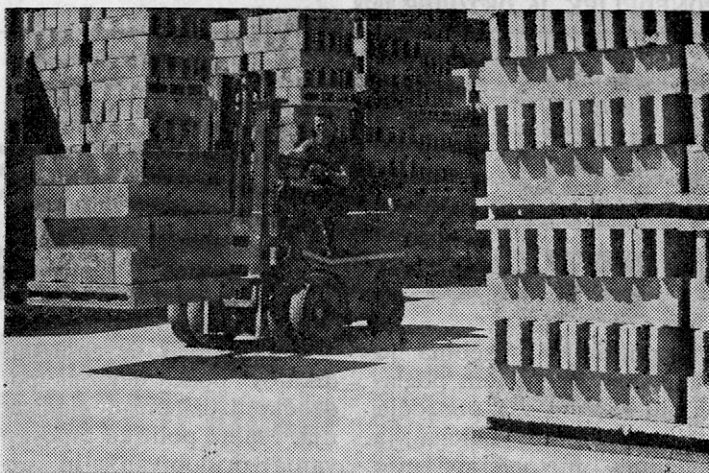
e) Dosedanji baterijski viličar nosilnosti 2 tone/ 50 cm, ki je že pri sedanjih širini in teži modelov izkoriščena 100 % nosilnost.

Ker se širina modelov za 3 oblikovnike 240 poveča za 6,5 cm, se poveča s tem teža modela za 10 % in teža oblikovnikov isto, kar znese skupaj za 10 modelov 130 kg.

Istočasno pa se s povečano širino modela pomakne težišče za približno 7 cm naprej. S tem pade nosilnost viličarja za okoli 70 kg. Tako dobimo razliko za 200 kg in tako sedanjí viličar ni sposoben za prenos te teže.

V tem slučaju bi morali dobiti viličar nosilnosti 2,5 t, vendar pa z enojnimi kolesi, ker ne sme biti zunanja širina več kot 110 cm, ker je prostora med legami le 120 cm, kar pogojujejo dna modelov.

f) Dosedanji modeli ne bi bili uporabni, ker so preozki, kakor tudi dna. Možno bi bilo uporabiti stranice in pregrade modelov, čela pa so neuporabna. Isto tako od dnov lahko uporabimo le jedro.

Vsi si želimo še takšne zaloge iso-spana

Ad 1.

Pri sedanjem obratovanju dosežemo povprečno okoli 950 modelov na 8 ur delovnega časa pri taktu približno 24 sekund in času obratovanja 380 minut.

Razlika 100 minut, ki nastane do 8 ur pa je naslednja: malica 30 minut, vmesno in končno čiščenje 30 minut, priprava stroja 8 minut, manjši zastoji 10 minut, od osebnega časa, ki ostane približno 22—25 minut, pa odpade na čas pri malici 5 minut, mini malica 10 minut, umivanje in odhod še 10 minut. Vsi ti podatki veljajo za delo stiskalničarja, od katerega je predvsem odvisna proizvodnja.

Čas obratovanja je možno le podaljšati na račun podaljšane časa dela preko 8 ur.

Takt, ki sedaj znaša okoli 24 sekund, se da pri izjemnih pogojih skrajšati do 22 sekund, kar

strukcijo tako, da poka in je potrebno večkratno popravilo. Uredil naj bi se transport do dvizne mize pri razopaževalnem stroju, da ne bi bilo potrebno viličarju, ki je že tako zelo obremenjen porivati modele na dvizno mizo.

Ad 2.

Da bi prešli na modele s 3 oblikovniki 240 je potrebno:

a) Preskrbeti zadostno količino iveri sposobnih za proizvodnjo ISO-SPAN, ker sedanja količina iz plošč zadostuje le za to proizvodnjo, ki je sedaj in to približno 950 modelov po 2 oblikovnika 240 in 1/3 časa obratovanja še oblikovnik 175.

Za obratovanje, ko bi imeli 3 oblikovnike 240 pri istem številu napolnjenih modelov, bi potrebovali dnevno približno 20 prrm več iveri, oziroma 5000 prrm letno. Ta količina iveri je na obratu, le da ni sposobna za proizvodnjo

4. samoupravnega sporazuma o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih v GLG

Istočasno pa smo delavci odločali tudi o sprejemu sprememb oz. dopolnitvah naslednjih samoupravnih sporazumov:

1. samoupravnega sporazuma o združitvi TO v DO

2. samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za razporejanje čistega dohodka in razdelitvi sredstev za OD v DO LIP Bled

3. samoupravnega sporazuma o delitvi čistega dohodka in razporejanju sredstev za OD v lesni industriji SRS

4. samoupravnega sporazuma o združitvi v sestavljeno organizacijo združenega dela Združeno gozdno in lesno gospodarstvo GLG Bled

5. samoupravnega sporazuma o temeljih plana srednjeročnega razvoja za obdobje 1976—1980 v GLG.

Referendum za sprejem spredaj navedenih samoupravnih

aktov, kakor tudi za sprejem sprememb in dopolnitev je razpisal DS DO za delovno organizacijo kot celoto, istočasno pa so delavski sveti temeljnih organizacij in DSSS razpisali referendum za sprejem spremembe pravilnika o osnovah in merilih za razporejanje čistega dohodka ter o delitvi sredstev za osebne dohodke v vsaki posamezni TO in DSSS.

Referendum je v vseh temeljnih organizacijah v celoti uspel, rezultati pa so bili naslednji:

Franc Bijol

Referendum je uspel

TO Tomaž Godec				TO Rečica				TO Mojstrana				TO Podnart				TO Trgovina				DSSS			
ZA	PROTI	nev.	%	ZA	PROTI	nev.	%	ZA	PROTI	nev.	%	ZA	PROTI	nev.	%	ZA	PROTI	nev.	%	ZA	PROTI	nev.	%
1 270	99	36	54,54	198	45	20	61,87	49	4	1	79,03	66	2	5	90,41	20	—	—	95,2	72	3	1	92,30
2 248	124	36	50,10	190	54	19	59,88	47	6	1	75,80	64	4	5	84,21	20	—	—	95,2	69	6	1	88,46
3 254	114	37	51,31	187	55	21	58,43	44	8	2	70,96	64	6	3	84,21	20	—	—	95,2	70	5	1	89,74
4 273	93	39	55,15	191	55	22	59,68	48	5	1	77,41	63	5	5	82,89	20	—	—	95,2	65	8	3	83,33
1 272	95	38	54,95	199	43	21	62,18	47	6	1	75,80	65	6	2	85,52	20	—	—	95,2	74	1	1	94,87
2 262	109	34	52,93	201	45	17	62,81	48	4	2	77,41	65	5	3	85,52	20	—	—	95,2	73	2	1	93,58
3 263	106	36	53,13	194	47	22	60,62	47	5	2	75,80	62	9	2	81,58	20	—	—	95,2	72	2	2	92,30
4 264	104	37	53,33	190	55	23	59,37	47	6	1	75,80	62	7	4	81,58	20	—	—	95,2	62	13	1	79,48
5 263	97	45	53,13	187	54	22	58,43	46	4	4	74,19	63	6	4	82,89	20	—	—	95,2	62	10	4	79,48
P 263	118	24	53,13	194	19	50	60,62	44	7	3	70,96	57	12	4	75,20	20	—	—	95,2	74	1	1	94,87
vol. upr.:	495			320				62				76				21				78			
volilo:	405			263				54				73				20				76			
%	81,81			82,18				87				96,05				95,2				97,43			

V TO Lesna predelava Tomaž Godec, Boh. Bistrica je bilo v volilni imenik vpisanih 495 upravičencev, glasovalo jih je 405 ali 81,81 %.

V TO Lesna predelava Rečica je bilo v volilni imenik vpisanih 320 upravičencev, glasovalo jih je 263 ali 82,18 %.

V TO Lesna predelava Mojstra-

na je bilo vpisanih 62, glasovalo jih je 54 ali 87 %.

V TO Lesna predelava Podnart je bilo vpisano 76, glasovalo jih je 73 ali 96,05 %.

V TO Trgovina je bilo vpisanih 21 upravičencev, glasovalo jih je 20 ali 95,2 %.

V DSSS je bilo vpisanih 78, glasovalo jih je 76 ali 97,93 %.

Od skupno 1052 zaposlenih v DO je glasovalo 891 delavcev ali 84,73 %.

Jelka Kunej

Sklepi samoupravnih organov

DS DO (21. 9. 1978)

1. Obravnaval je ukrepe za boljše izkoriščanje delovnega časa v vseh TO in sprejel sklep, naj se poročila obravnavajo na DS temeljnih organizacij. DS so v celoti odgovorni za realizacijo nalog. Ob koncu leta pa morajo vodje TO poročati o izvršenih zadolžitvah.

2. Obravnaval in potrdil je pripombe na predlog sprememb samoupravnih sporazumov.

3. Razpisal je referendum za sprejem naslednjih samoupravnih splošnih aktov:

— statuta DO

— sam. spor. o enotnih osnovah in načelih za določanje kataloga del in nalog

— sam. spor. o enotni metodologiji vrednotenja zahtevnosti dela

— sam. spor. o medsebojnih pravicah — obveznostih in odgovornostih GLG

— sam. spor. o medsebojnih pravicah — obveznostih in odgovornostih GLG

— sam. spor. o medsebojnih pravicah — obveznostih in odgovornostih GLG

— sam. spor. o skupnih osnovah in merilih za razporejanje čistega dohodka in razdelitev sredstev za OD v DO LIP Bled

— sam. spor. o delitvi čistega dohodka in razporejanju sredstev za OD v lesni industriji SRS

— sam. spor. o združitvi v sestavljeno organizacijo združene dela Združeno gozdno in lesno gospodarstvo GLG Bled

— sam. spor. o temeljih plana srednjeročnega razvoja za obdobje 1976—1980.

4. V 15-dnevno javno obravnavo je dal osnutek sam. spor. o izgradnji stanovanjskega objekta št. 2 v Boh. Bistrici.

5. Delegati so sprejeli sklep, da si bodo ogledali vse temeljne organizacije LIP Bled. Ogled organizira predsednik DS Jaka Repe.

Odbor za organizacijo, kadre in stanovanja (8. 9. 1978)

1. Stanovanja je dodelil naslednjim:

— Janezu Petriču iz TO Mojstrana v Kranjski gori

— Andreju Trohi iz TO Mojstrana na Jesenicah

— Veri Terzič iz TO Rečica na Bledu

2. Dolgoročno posojilo v višini 100.000,00 din pa je dodelil Stefi Jirasek iz DSSS in Jožu Staretu iz TO Tomaž Godec, ker tega še nista koristila, čeprav jima je bilo odobreno v lanskem letu.

3. Sprejel je sklep, da se poleg že rezerviranih 2 stanovanj v Boh. Bistrici dodatno rezervirata še dve stanovanji, glede na to, da niti na Bledu in ne v Radovljici še ni rešena lokacija za družbeno gradnjo.

Na osnovi potreb pa se rezervira tudi eno stanovanje na Hrušici, kjer je predvidena gradnja enega stanovanjskega bloka.

4. Iz prednostne liste prosilcev za stanovanja je črtal Ireno Benčina, ker ga trenutno ne potrebuje.

5. Štipendijo na pravni fakulteti je podelil Dušanu Rajglju iz Žirovnice, ker jo Branko Lipovec iz Radovljice ni sprejel.

6. Sprejel je sklep o povrnitvi stroškov šolanja:

— Francu Borisu iz TO Rečica na delovodski šoli lesne stroke pri DU Radovljica

— Marjanu Knafliču iz TO Rečica na Biotehniški fakulteti — lesna smer

— Antonu Čopu iz TO Rečica na srednji lesni tehniški šoli

— Nadi Freljih iz DSSS na Višji upravni šoli.

7. Ivanu Ratku iz TO Rečica je odobril izredni študijski dopust na srednji politični šoli pri CK ZKS v Ljubljani za čas od 18. 9. 1978 — 3. 6. 1979.

8. Sprejel je sklep, da bomo povrnili še preostali znesek štipendije 12.259,00 din Skupščini mesta Ljubljane za Mirana Mozetiča, dipl. ing., ki je sklenil delovno razmerje v projektivnem razvojnem biroju.

9. Sprejel je sklep o razpisu tečaja za PK in vpis v oddelek poklicne šole za specializirane lesne delavce.

DS TO lesna predelava »Tomaž Godec« Boh. Bistrica (21. 9. 1978)

1. Referendum za sprejem sprememb pravilnika o osnovah in merilih za razporejanje čistega dohodka ter o delitvi sredstev za osebne dohodke v TO lesna predelava »Tomaž Godec« Boh. Bistrica se razpisuje za dne 6. 10. 1978 od 5.00 do 17.00 ure

2. V komisijo za izvedbo referenduma se imenujejo:

1. Bijol Franc — predsednik

2. Rozman Marija — član

3. Kožar Franc — član

3. Ugodno se reši prošnja tov. Pintar Jožeta — odobri se mu 6 delovnih dni neplačanega dopusta s tem, da najprej izkoristi svoj redni letni dopust.

DS TO, lesna predelava Rečica (20. 9. 1978)

1. Pri pregledu sklepov je bilo ugotovljeno, da so realizirani. Izvršena ni bila le razprava po SDS o zvišanju prispevka za kolektivno nezgodno zavarovanje vseh zaposlenih, zato naj se to izvrši na prvih naslednjih sestankih SDS.

2. Sprejme se samoupravni sporazum o skupnem izvajanju raziskovalne dejavnosti v lesarstvu SRS. Za podpisnika sporazuma se pooblašča Jožeta Kastelica, dipl. ing.

3. DS daje soglasje, da se izvrši brezplačen prenos transformatorske postaje pri stari žagi na TO ELEKTRO Žirovnica.

4. Na podlagi 8. člena Zakona o referendumu in 19. člena Statuta TO Rečica se razpiše referendum za sprejem spre-

membe 11. odstavka 53. člena pravilnika o osnovah in merilih za razporejanje čistega dohodka ter o delitvi sredstev za OD v TO Rečica.

Referendum bo 6. oktobra 1978 od 5.30 do 17.30 ure v sejni dvorani TO Rečica.

Na referendumu se glasuje neposredno in tajno z glasovnico. Pravico voliti ima vsak delavec, ki je sklenil delovno razmerje v TO ter učenci — vajenci.

5. Za izvedbo referenduma je bila imenovana komisija v sestavi:

1. Sodja Janez — predsednik

2. Šorli Tončka — član

3. Rožič Stefan — član

6. Za izboljšanje izkoriščanja delovnega časa, povečanja produktivnosti dela, obsega proizvodnje ter povečanja OD vseh zaposlenih v TO, je DS sprejel sledeče sklepe:

a) DS apelira na vse zaposlene, da v času delovne izmene čim smotrnejše izkoristijo delovni čas, ker je to v njihovo lastno korist in korist TO kot celote.

b) Prepovedo se odmori in zaustavljanje strojev v času delovne izmene, razen zakonsko določenega 30 min. odmora.

c) Odmor za malico je po predpisanem razporedu in ni dovoljeno predčasno zaustavljati strojev in podaljševati 30 min. odmor.

č) Potrdijo se časi ustavljanja strojev in začetek čiščenja delovnih mest s pripombo, da nekatere tehnološke priprave ponovno preveri, le-ta pa ponovno potrdi DS.

d) Delovno mesto se lahko zapusti največ 8 minut pred zaključkom delovne izmene (odhod v garderobo in preoblačenje), vendar je teh 8 minut všteto v čas, določen za osebne potrebe delavcev (25 minut).

e) Za vsa posredna dela proizvodnje (brusači, šoferji viličarja, sušilničarji, skladiščni delavci, vzdrževalci) veljajo ista določila, to je, da lahko zapustijo delovna mesta največ 8 minut pred zaključkom delovne izmene

Zaposleni na ostalih posrednih delih lahko zapustijo delovna mesta ob 14. uri.

V izrednih slučajih lahko mojster ali skupinovodja ustavi posamezna delovna mesta. Za to odločitev pa mora imeti opravila.

Za vsa dela, pri katerih je potrebno, da se predhodno pripravijo stroji, naj obratovodje najdejo rešitev, kako ta čas najracionalneje izkoristiti.

7. Kršenje sklepov pod točko 6 se smatra kot kršitev delovne discipline. Vodje izmen so dolžni kontrolirati izvajanje le-teh, tiste pa, ki neupravičeno zapuščajo delovna mesta, najprej opozoriti, če pa to ne opмага, pa kršitev prijaviti.

8. Tehnološka priprava dela do konca leta 1978 posame in izdela normative za vse oddelke in predlaga v decembru mesecu nove normative z veljavnostjo od 1. januarja 1979 z enakim startom za vse oddelke.

9. Obratovodja žage naj v roku dveh mesecev skupaj z gateristi reši način, kako menjati napon žagnih listov v času 30 min. odmora.

10. Čimpreje urediti še neurejena delovna mesta.

11. DS TO soglaša, da se dopolni in novelira investicijski program za izgradnjo mehaniziranega skladišča lesa na Rečici, ki ga je izdelal Industrijski biro pred tremi leti.

12. V kolikor bodo ustrezne ponudbe projektov, naj se naroči glavni projekt. Zato se zadolži Team za mehanizirano skladiščenje lesa.

13. Odobrijo se potrebna sredstva za dela pod točkami 11. in 12.

14. Odkupi se ezmljišče, ki je potrebno za I. fazo izgradnje mehaniziranega skladišča (odlagališča hlodovine).

15. DS je bil seznanjen z investicijskim programom razširitve in rekonstrukcije upravne zgradbe DSSS LIP Bled, vendar se bo o tem dokončno sklepalo na prihodnji seji DS.

16. Sprejme se ugotovitveni sklep o obratovanju posameznih enot v TO za obračun amortizacije in sicer:

1. V eni izmeni delajo enote: a) žaga, b) vodstvo TO

2. V dveh izmenah delajo enote: a) vrata, b) vzdrževanje, c) oddelek obloge

3. V treh izmenah delajo enote: a) kotlovnica, b) sušilnica

Za enote, ki delajo več kot v eni izmeni, se ne bo vodila posebna evidenca ur obratovanja, ker je delo v dveh ali treh izmenah trajno. Enote, ki delajo v eni izmeni, občasno pa več, naj vodijo evidenco ur obratovanja in mesečno zaključujejo.

DS delovne skupnosti skupnih služb (14. 9. 1978)

1. Sprejel je predlog investicijskega programa za razširitev in rekonstrukcijo upravne zgradbe delovne skupnosti skupnih služb in nabavo računalniške opreme.

DS TO je predlagal, naj investicijski program potrdijo in odobrijo združevanje sredstev v predlagani višini za posamezno TO.

2. Potrdil je samoupravni sporazum o skupnih osnovah in merilih razporejanja čistega dohodka in delitve sredstev za OD v lesni industriji in lesnopredelovalni obrti, v obliki, ki je bila predlagana.

3. Potrdil je spremembo odnosno dopolnitev 33. člena pravilnika o osnovah in merilih za razporejanje čistega dohodka ter o delitvi sredstev za OD v DSSS, ki se glasi:

»Višino konstante določa DS DSSS«.

Sprejel je sklep o razpisu referenduma za sprejem dopolnila pravilnika o osnovah in merilih za razporejanje čistega dohodka ter o delitvi sredstev za OD v DSSS.

4. V skupščino KS Bled je za delegata določil Jordana Blaževiča.

Sklepi 6. redne seje DS GLG

1. Sprejel je ugotovitve iz analize gospodarsko-finančnih dosežkov članic GLG po obračunih za prvo polletje 1978

2. Potrdil je poročilo o izvršitvi finančnega plana delovne skupnosti skupnih služb po stanju 30. 6. 1978, ker se poraba sredstev giblje v okviru predvidenega letnega načrta.

3. Sprejel je sklep, naj se takoj pristopi k podpisu samoupravnega sporazuma med gozdarji t. j. dobavitelji celuloznega lesa in Tovarno celuloze Medvode — rok konec oktobra.

4. Do naslednje seje delegati zahtevajo poročilo, iz katerega bo jasno razvidna slika o stopnji solidarnosti med TOZD Medvode in Aero Celje (prav tako apelirajo na Aero Celje za večjo solidarnost do svojega tozda.

5. Delegati so se soglasno strinjali s sklepom, ki ga je že zavzel kolegijski poslovodni organ, in sicer, da je gradivo o izhodiščih do poenotenja politike odkupa v zasebnem sektorju gozdarstva; po razpravi so ugotavljali, da je treba izhodišča za politiko v naslednjem letu še bolj poenotiti in povezati na temelje plana 1979. S tem so znova poudarili nujno potrebo, da morajo biti plani za naslednje leto pravočasno izdelani. Politika odkupa v zasebnem sektorju se mora odraziti v začrtani poslovni politiki SOZD za leto 1979.

6. Po razpravi o problematiki uvoza in uvoznih pravic člani GLG so bila sprejeta naslednja stališča za ukrepe, ki naj jih podvzamejo ustrezni republiški in zvezni organi:

GLG

— Uvoz repromateriala in rezervnih delov za tekoče vzdrževanje je treba dovoliti toliko časa, dokler domači proizvajalci tega blaga ne bodo sposobni zagotoviti zadostne količine, kvalitete in cene.

— Pri uvozu opreme je treba postopek skrajšati na minimum, zato naj se ustrezni republiški in zvezni organi temu primerno organizirajo.

— Napraviti je treba korekcijo sedanjih faktorjev (iz leta 1974), oziroma razmerij (izvoz/uvoz) in pri tem uporabiti pravičnejša merila. Posebno pomembno je to za Tovarno celuloze Medvode, ki je v izjemno težkem položaju.

— Tudi pri izvoznih stimulacijah naj velja zakon o zagotavljanju plačil.

— Delovnim organizacijam, ki izvažajo, je treba pustiti določen del (npr. 10 %) izvozom ustvarjenih deviznih sredstev za prosto razpolaganje.

Ta stališča DS GLG se kot zahtevek za spremembo obstoječih režimov posredujejo pristojnim organom.

7. Delegati so soglasno sprejeli poročilo o planu investicij v SOZD GLG ter vključevanje letih v srednjeročni razvojni program.

8. Delegati so se soglasno strinjali z informacijo o možnostih gospodarskega sodelovanja s slovensko manjšino na Koroškem in zadolžili ustrezne strokovne službe v SOZD, da delovnim organizacijam posredujejo informacije, ki so potrebne za sprejem na samoupravnih organih.

Obenem je DS pooblastil (zaradi enotnega nastopa) strokovne službe GLG za koordinacijo s Slovenijalesom in za ustrezne razgovore s predstavištvom Gospodarske zbornice v Celovcu.

Obračun B grupe za TO in DSSS za september 1978

TO	% proiz- vodnosti	% produk- tivnosti	% kritje dejansko	% kritje plansko	% izra- čuna	% izrač. po degresiji	% izrač. + konstanta	% za izplačilo	% po 23. členu
Bohinjska Bistrica	92,46	95,23	116,44	91,71	97,05	—	110,05	110,05	-2,24
Rečica	122,43	119,52	140,64	127,84	124,81	120,89	125,89	125,89	18,58
Mojstrana	103,74	110,65	169,48	119,83	118,78	117,27	122,27	122,27	13,61
Podnart	115,13	106,54	116,53	110,72	111,24	—	116,24	116,24	4,82
DSSS	104,37	107,88	128,11	109,14	110,05	—	119,05	119,05	5,83
Trgovina									
Rečica	140,32	—	—	—	140,32	126,06	131,06	131,06	6,48
Zagreb	109,31	—	—	—	109,31	—	114,31	114,31	6,48
Murska Sobota	119,96	—	—	—	119,96	117,98	122,98	122,98	6,48
vodstvo trgovine	129,50	—	—	—	129,50	122,80	127,80	127,80	6,48

Obračun B grupe za TO in DSSS za jan. — sept. 1978

TO	% proiz- vodnosti	% produk- tivnosti	% kritje dejansko	% kritje plansko	% izra- čuna	% izrač. po degresiji	% izrač. + konstanta	% za izplačilo
Boh. Bistrica	91,78	96,02	94,19	79,58	92,01	—	106,65	108,31
Rečica	109,70	109,11	113,21	11,33	110,24	—	119,58	118,81
Mojstrana	107,42	108,15	112,82	110,43	108,97	—	118,31	117,94
Podnart	105,88	96,88	108,00	106,12	102,63	—	111,97	112,34
DSSS	99,52	103,99	105,03	97,43	101,82	—	113,82	113,80
Trgovina								
Rečica	120,17	—	—	—	120,17	—	129,51	123,09
Zagreb	102,10	—	—	—	102,10	—	111,44	109,80
Murska Sobota	109,64	—	—	—	109,64	—	118,98	113,35
Vodstvo trgovine	113,66	—	—	—	113,66	—	123,00	119,15

Povprečno preseganje normativov za neposredno delo januar — september 1978

stroškovno mesto	% september		Work faktor %	
	september	september	september	januar— januar— september
plošče	115,66	117,44		
pohištvo	112,94	106,44	119,13	121,07
žaga	113,51	113,02	121,06	120,98
ISO—SPAN	117,90	115,13		
kovinska del.	117,39	117,92		
sklad. izdelkov	120,55	122,23		
TO Boh. Bistrica	115,71	116,59		
sobna vrata	119,93	121,48		
žaga	115,07	113,06		
TO Rečica	118,54	119,03		
vhodna in gar. vrata	117,78	119,62		
TO Mojstrana	117,78	119,62		
grupa usl. žaganja	149,35	144,24		
žaga	111,46	111,16		
predelava	118,32	116,81		
TO Podnart	116,31	115,10		
usl. žaganje Podnart	—	—		
OZD — LIP	116,56	117,53		

Kako povečati proizvodnjo opaznih plošč

V gradbeništvu imajo gradbene opazne plošče velik pomen, saj ni mogoče graditi brez njih. Potrebno bi jih bilo še bolj razviti. Saj vemo, da tudi naši konkurenti ne držijo križem rok. Pojavljajo se nove in nove tovarne pri naših sosedi, celo tam kjer ni nobenega zaledja z osnovno surovino »lesom«, katerega morajo uvažati.

Kako povečati proizvodnjo na 3000 m² dnevno:

Na to vprašanje je lahko več odgovorov. Samo, da bi laže dobili odgovor, ga moramo poiskati s prave strani. Treba je poseči malo nazaj v sam začetek izdelovanja proizvoda. Začeti nekaj novega je bila nuja, kajti dotedanji izdelek »zaboji« so kazali premalo dohodka. Tako se je rodila misel na izdelavo gradbenih plošč. Začetek je bil težak, saj nismo imeli ne strojev in tudi ne prakse v ploskovnem lep-

ljenju. Z nabavo nekaterih strojev je počasi proizvodnja stekla, toda z velikimi težavami. Naj si bo glede plasmana na domačem in tujem tržišču, da občasnih kriz ne omenjam. Proizvodnja je rasla in padala, mnogo je bilo očitkov da je ta proizvod treba opustiti in začeti nekaj novega. Danes je stvar zopet drugačna. Če pogledamo, da se naš oddelek plošče in pohištvo še kako dopolnjujeta je treba imeti v vidu razvoj obeh izdelkov istočasno. Da pa bomo to dosegli, bo treba nekaj investicij vložiti tudi v ta oddelek in ga tehnološko modernizirati, tako da bomo z manj truda in boljšimi pogoji naredili več in bolje. Tudi delovni čas bo treba bolje izkoristiti. Letošnji plan bomo s težavo dosegli, če pogledamo na prejšnje leto, bo to za 7 % več.

Mnenja sem, če planiramo količine, bomo morali planirati še kaj drugega, na

primer letne dopuste. Vzemimo, da taka proizvodnja kakor je naša zahteva toliko in toliko zasedenih delovnih mest. Če tega ni, tudi proizvoda ne moremo pričakovati. Vem, da imamo vsi svoje težave, zato bo potrebno tudi to uskladiti, ali pa sam sistem nagrajevanja temu prilagoditi. Delo v takih primerih ne bi smelo trpeti. Kajti čas, dnevi neusmiljeno hite naprej. V želji za napredkom bi se morali vsi zavedati svojih nalog in odgovornosti. Le tako bomo sposobni več in bolje narediti, kar pa ni mogoče.

V bodoče se bomo morali lotiti dela z vso resnostjo in odgovornostjo. Naloga nas vseh pa naj bi bila, čimveč in čim boljše proizvajati, vložiti več sredstev v nova proizvodna sredstva in s tem doseči zaželjeni in potrebni cilj »3000 kv. m opaznih plošč na dan«.

Bučar Franc

Osmi kongres zveze sindikatov Jugoslavije

Sindikalna organizacija se intenzivno pripravlja na osmi kongres ZSJ, kateri bo potekal od 21. do 23. novembra 1978 v Beogradu. Že sredi julija t.l. so v desetisočih izvodih tiskali v vseh svetovnih jezikih kongresno gradivo. O tem razpravljajo po sindikalnih organizacijah. Člani sindikatov proučujejo in obdelujejo osnutek statuta sindikatov Jugoslavije in osnutek predloga o nalogah zveze sindikatov Jugoslavije v boju delavskega razreda za razvoj samoupravnih družbenih — ekonomskih odnosov in političnega sistema socialističnega samoupravljanja.

Namen širših razprav pa ni samo v tem, da se člani seznajajo z vsebino, politiko in nalogami v prihodnjih obdobjih, temveč da z določenimi — konkretnimi besedami povedo in jasno razložijo zastavljene cilje.

Javna obravnava o kongresnem gradivu ZSJ bo trajala do 10. oktobra. Ta bo omogočala delegatom na kongresu, da se kvalifikativno pripravijo na diskusijo.

Pravilnost v razpravi se kaže v tem, da ne bi člani — delegati čitali vnaprej napisane govore, kateri obveščajo o delu in nalogah, temveč da bi na ustni način izražali svoja gledišča in poglede o vlogi in nalogah Zveze sindikatov.

Za osmi kongres Zveze sindikatov Jugoslavije je zbranih 1.205 delegatov in 45 delegatov — predstavnikov naših delavcev, začasno zaposlenih v tujini in prav takšno število delegatov iz Zveze sindikatov republik (po 32) in pokrajin (24).

Tako bo en delegat na 5.000 članov sindikata; v Bosni in Hercegovini bo izbrano 138 delegatov za osmi kongres, v Crni gori 21, na Hrvaškem 233, v Makedoniji 68, v Sloveniji 141, v Srbiji brez pokrajin 240 in v Kosovu 29 ter v Vojvodini 95 delegatov. Pri tem je potrebno poudariti, da je najmanj 55 % delegatov med proizvajalci iz neposredne proizvodnje, med njimi tudi predstavniki — borci NOB.

Povzetek iz Informatorja št. 22/78)

Vesna

Delovna akcija mladih v TO »Tomaž Godec« Bohinjska Bistrica

V programu dela mladinske organizacije je v letošnjem letu tudi delovna akcija. Odločili smo se, da bomo delali v proizvodnji, in sicer v oddelku opaznih plošč. In tako bi delovno akcijo povezali z izletom, ker nam bi za izlet zmanjkalo finančnih sredstev, ker smo planirali dvo in pol dnevni izlet.

Izdelal se je anketni list in bil dan vsakemu mladincu, da ga izpolni. Tako je po končani anketi bilo ugotovljeno, da bi delalo v oddelku opaznih plošč 47 mladih naše TO. Kasneje je bil seznam spremenjen, ker so se nekateri opravičili, in tako je ostalo za delo še 45 mladincev. Pomagali bi tudi starejši delavci in tako bi delovna akcija uspela.

Vendar se je zgodilo drugače. Ko bi 16. 9. 1978 morali začeti delati, je manjkalo 18 mladincev in mladink. Sedaj pa se lahko vprašamo, kaj so le-ti mislili, ko so izpolnjevali anketo. Ali se je tako težko opravičiti, in če se bi

opravičilo preveč mladincev, bi bila delovna akcija prestavljena na katero drugo soboto. Mladinci, ki se delovne akcije niso udeležili, zaslužijo kritiko. Neki mladinec je tudi izjavil, da je anketo izpolnil zaradi »zafrkancije«. Tudi ob teh besedah se je potrebno zamisliti in ugotoviti ali pri nas pravilno ravnamo z mladimi človekom, ko pride delat v našo TO in ga že na začetku poskušamo pravilno uvesti v delo kot tako, ali v delo DPO in samoupravnih organov. Zato mislim, da je za neuspeh naše delovne akcije potrebno iskati vzroke tudi kje drugje.

Na sestanku predsedstva OO ZSMS, ki je bil po delovni akciji, je bilo sklenjeno, da se seznam mladincev — neudeleženih v delovni akciji — razobesi na oglasne deske.

Sklep je bil izvršen in upam, da nam bo drugo leto delovna akcija bolj uspela.

Jelka

Po sledih elektronike

Na vsem svetu je danes že približno 400.000 računalnikov, od majhnih in velikih razsežnosti, ti pa morajo vsebovati znanja in programe — čemur pravimo s tujo besedo — software.

Računalniki so se v zadnjih letih izredno hitro razvijali. Mnogi pa ne vedo, kako pravzaprav delujejo. Na vsakem koraku se srečujemo z njimi, na računih za elektriko, vodo in plin, pri obračunih osebnih dohodkov.

Najnovejši dosežek — mikro-računalnik (ki meri le 1 dm³) zlahka izračuna mesečne osebne dohodke za 1000 delavcev.

Še pred desetimi leti so bili že velik dosežek okorni žepni računalniki, kateri so računali 4 temeljne postopke in stali dosti denarja, seveda je bil po velikosti bolj obsežen.

Napovedujejo, da bo v prihodnosti majhen računalnik oprema pri sleherni družini. Znal bo veliko uporabnih akcij: varoval bo pred požarom, zapomnil si bo telefonske pogovore ipd.

Za leto 1980 pa napovedujejo novo avtomobilsko novost — avtomobili z računalniki. Elektronika pa prevzema nadzor nad

lučmi, akumulatorjem in zavornami.

Tudi naš vsakdanji telefonski poziv, ki teče preko elektronske centrale, pretehta in usmeri majhen elektronski računalnik. Računalniki pa ne morejo razumeti človeškega govora, tako se moramo naučiti njihovega jezika. To pa znajo poklicni programerji. Računalniške firme se ukvarjajo z optičnimi čitalniki znakov (OCR — Optical Character Reader). Ti s svetlobnim žarkom odtipavajo ročno napisane črke in številke.

Podatki iz računalnika se kažejo kot besedilo ali risba na malem zaslonu, podobnem dia pozitivu, ki ga tvorijo tekoči kristali med dvema steklenima ploščama.

O porastu računalništva je o vsem odločal razvoj in napredek tehnologije, katere pa je zares hitro poskočila v zadnjem času. Sedaj računalniki prodirajo tudi v vsakdanje življenje. Znanje in uporabnost pa bo razširjena na vsa področja.

(Povzetek iz ŽIT)
Vesna

terenu dela na isti nalogi.

Udeležstvo sodelavcev:

Dobro obvladajte delo. To znači, da morate biti pripravljeni na vse, kar vam pride pred oči. Če ste na primer pripravljeni na vse, kar vam pride pred oči, potem ne boste imeli težav, če vam pride pred oči nekaj, kar vam ni všeč. Če ste na primer pripravljeni na vse, kar vam pride pred oči, potem ne boste imeli težav, če vam pride pred oči nekaj, kar vam ni všeč.

Potrebnost usmerjanje. V praksi se ta značilnost največkrat pojavlja. Delavec mora biti s svojimi posegi trajno navzoč. Zlasti je to potrebno pri netipičnih delovnih nalogah. Delavci v skupini se občasno menjavajo, zato je potrebno njihovo znanje v nalogi obnavljati, rezultate njihovih dela pa natančneje nadzorovati.

Niso uigrani. Ta značilnost je tipična za usmerjanje novo ustanovljenih skupin. Vedno jo priznavamo delavcu za usmerjanje posebno organiziranih skupin za proučevanje novih delavcev. Priznavanje te značilnosti lahko praviloma povežemo z odločitvijo za kriterij »vpliv na učinek; intenziven«

Drugi pogoj pri usmerjanju so se: Pomot pri usmerjanju. Delavcu je na razpolago pomoč pri uveljavljanju njegove strokovne kot tudi strukturalne avtoritete. Pomoč se kaže v obliki vnarej izdaneega usmerjevalnega programa, v obliki pripomočkov, ki jih moči pri reševanju neprilikaovanj pri blemo, tako strokovno kot loveskih. **Časovni ali duševni pritisk.** Za značilnost vija ista razlaga kakor pri zahtevi 4 A — sodelovanje.

cijski enoti, ki jo vodi nosilec naloge. Ker neposredno podreja struktura delavcu olajšuje usmerjanje posledno podrejenih, upoštevamo število posledno podrejenih samo z 10 %. Neposredno podrejene in 10 % posledno podrejenih moramo sešteti in rezultat uvrstiti v ustrezno mejo na razpredelnici. V dodatkih so pogoji, ki otežujejo sodelovanje:

Vpliv na učinek je lahko:

Normalen. Normalen vpliv se v praksi pojavlja najpogostejše. Če se naloge v skupini ponavljajo in so sodelavci različno uigrana skupina, je utrjevanje nosilca naloge manjše, kakor če sodelavci svojih nalog ne obvladujejo.

Intenziven je vpliv zaradi neugratanosti skupine, trajnega menjavanja vednosti delovnih nalog, velike fluktuacije delavcev v skupini itd. Pogoj zahteva trajno navzočnost in posege nosilca naloge brez nosilceve navzočnosti organizacija v skupini razpade in se pojavi anarhija, na primer: vodenje oddelka, v katerem je organizirano sistematično pritrjevanje in privzemanje izven proizvodnih oddelkov; izvajanje enkratnih nalog s skupino, ki se s tako nalogo prvič srečuje.

Organizacija usmerja:

Togo. Vsakemu sodelavcu so naloge, ki so mu dodeljene za doseganje skupnega cilja, natančno določene. Svoboda njegovega odločanja je omejena s predpisi in vodili. Nadzor je zato preprost in učinkovit. Vasko presrečanje pooblaštil je sankcionirano. Toga organizacija je znatljna za takšne naloge, pri katerih se zahteva absolutna učinkovitost, na primer: vojska, gasilci, policija, avionske posadke. V večini delovnih organizacij ne poznamo toge organizacije.

Normalno. Veliki večini delovnih organizacij pripisujemo to značilnost. Zaradi manj natančnih predpisov in navodil mora nosilec naloge večkrat posegati v aktivnost podrejene skupine. Svoboda odločanja članov skupine je večja, zato je poseganje nosilca naloge vsaj pri netipičnih delih nujno.

Rahlo. Včasih se pojavijo situacije, ko se člani skupine zaredi objektivnih razlogov ne morejo srečati med seboj in z vodenjem naloge, da bi se dogovorili za skladnost delovanja in izdelali potrebno.

Največje možno število točk za zahtevo 1 C umsko spretnost dobimo 8 točk in sicer:

namen informacije:

- obveščanje 0-2 točk
- razlaganje 1-3 točk
- prepricjevanje 2-4 točk

Ostali elementi kot so: aktivnost, alternativa, prenašanje informacije, preverjanje cilja in časovni pritisk pa nam dajo dodatno 4 točke.

Zahteva 1 D — za izvedbo naloge je potrebna telesna spretnost

Na potrebno telesno spretnost vpliva Orodje je lahko:

Preprosto. Orodje je tako oblikovano, da brez posegov izvajalec določeno obliko predmeta ali izdelka. Pri delovanju ni nalogi se pojavljajo pretežno gibi do nastona. Orodja ni možno regulirati, oz. regulacija orodja ni izvajalecva naloga, na primer:

— montaža šarnirjev na vrata po šabloni; štančanje podložk z orodjem, ki ima vgrajen omejilec z ročnim potiskom; zlaganje embalah in izdelkov v večjo škatlo ali zaboj po predpisnem načinu; mehanška obdelava do nastona; vrtnanje izvirin v prehodnih luknjah; delo ob stroju, ki ima programiran cikel. Izvajalec delovne naloge lahko je omejeno vpliva na izid delovnega procesa.

Nastavljivo. Izvajalec s prirejanjem delovnega pripomočka ali orodja lahko vpliva na kvaliteto ali obliko izdelka. Izjemoma se lahko tudi roka pojavi kot nastavljivo orodje takrat, ko od vodenja roke zavisi uspeh naloge, na primer: vožnja motornega vozila; delo na pisalnem stroju; ročno doziranje kave pri polnjenju vrečk; vrtnanje izvirine do določene globine; sestavljanje figure po vzorcu brez šablone; delo na šivalnih strojih; likanje z likalnikom, ki ima regulacijo; delo na pletilnih strojih, itd. Pojem »nastavljivo orodje« se ne nanaša samo na orodje v ožjem smislu, temveč tudi na splošne pogoje pri delu, na primer pogoje, da lahko izvajalec delovne naloge pri mešanju dveh tekočin vpliva na obseg komponent (vendar mora dejavnost sloneti na telesni spretnosti).

Preprost delovni prostor. ki poleg orodja nima elementov, na katere bi moral izvajalec naloge še posebej paziti. Kadar se pojavi motnja, se delovni proces ustavi brez posebnega angaziranja izvajalca. Za primere, kadar mora zaradi posesti v prostoru, ima izvajalec jasna navodila, ki pa ne smejo preseči 5 zelo preprostih variant (pritski na gumbo, odtegnitev ročice itd.). Z varnostnega stališča je delovni prostor tako urejen, da se ne more zgoditi nič nepredvidenega.

Zahteven delovni prostor. ki terja v delovnem procesu od angaziranja izvajalca še pazljivost na razne pomožne funkcije, ki sicer niso del delovnega procesa, ki pa z nepravilnim potekom lahko povzročijo motnje. Delovni prostor je sicer urejen po varnostnih predpisih, kljub temu pa se lahko pojavijo pogoji, v katerih mora izvajalec samostojno ukrepati.

Delovni prostor je prirejen:

Pred delom, kadar mora izvajalec delovne naloge skrbeti samo za proces, za vse pomožne dejavnosti, kot priprava delovnega prostora, dotok materiala in orodja, privajanje itd., skrbti organizacija.

Med delom takrat, kadar mora izvajalec delovne naloge sam skrbeti, da delovni proces nemoteno poteka; predvsem se to nanaša na pripravljalne in končne faze, včasih pa tudi na preskrbo dokumentacije in materiala.

Usmerjenost gibov razmujajo pojmi Work-Factorjev sistema.

Osnovni gib (O). Vsi gibi do nastona, odmetalni gibi in gibi v nedoločeno lego. V praksi je nalog, pri katerih bi se pojavili samo takšni gibi, malo. Telesnega dela ni potrebno nadzorovati ali voditi na kamion; kopanju zemlje s krampom; zabijanje pilotov z ročnim lopatom na kamion; kopanju peska pri polnjenju vrečk; vrtnanje izvirine do določene globine; sestavljanje figure po vzorcu brez šablone; delo na šivalnih strojih; likanje z likalnikom, ki ima regulacijo; delo na pletilnih strojih, itd. Pojem »nastavljivo orodje« se ne nanaša samo na orodje v ožjem smislu, temveč tudi na splošne pogoje pri delu, na primer pogoje, da lahko izvajalec delovne naloge pri mešanju dveh tekočin vpliva na obseg komponent (vendar mora dejavnost sloneti na telesni spretnosti).

Usmerjen gib (U). Vodenje telesnega dela v širino z natančnostjo ± 25 mm, na primer: zlaganje enakih zavrtikov z odmetavanjem itd.

Toleranca cilja (T). Vodenje telesnega dela v globino z natančnostjo ± 25 mm, na primer: zlaganje enakih zavrtikov ravni ploskvi ali iz zalogovnika itd.

SAMOUPRAVNÍ SPORAZUM

o enotni metodologiji vrednotenja zahtevnosti dela

lip

3
 ed

lip bled

V skladu s 177., 178., 179. in 495. členom ZZD, 19. členom ZDR in 48. členom SS o razporejanju čistega dohodka in delitvi sredstev za OD v DO LIP lesna industrija Bled so delavci DO na referendumu dne 6. oktobra 1978 sprejeli

SAMOUPRAVNI SPORAZUM

o enotni metodologiji vrednotenja zahtevnosti dela

1. TEMELJNE DOLOČBE

1. člen

Ta samoupravni sporazum določa enotno metodologijo vrednotenja zahtevnosti dela. Metodologija je enotni in skupni pripomoček s katerim delavci v TO in DSSS medsebojno usklajujejo načela in postopke pri vrednotenju zahtevnosti dela.

2. člen

Komisija za vrednotenje zahtevnosti dela v DO bo na podlagi metodologije, ki jo določa ta samoupravni sporazum in na podlagi kataloga del in nalog, izdelala ocene zahtevnosti del in nalog po posameznih TO in DSSS.

2. METODOLOGIJA ANALITIČNEGA VREDNOTENJA DEL IN NALOG

3. člen

Metodologija analitičnega vrednotenja del in nalog vsebuje:

1. Načela, ki se uporabljajo pri oblikovanju kriterijev za vrednotenje zahtevnosti dela in osnovni proporci med vplivnostjo posameznih del.

2. Opis posameznih zahtevnosti dela.

2.1. Načela, ki se uporabljajo pri oblikovanju kriterijev za vrednotenje zahtevnosti dela in osnovni proporci med vplivnostjo posameznih zahtev

4. člen

Oblikovanje kriterijev za vrednotenje zahtevnosti dela izhaja iz analize temeljnih elementov procesa dela in sicer iz:

— umskega procesa dela pred obli-

kovanjem in med oblikovanjem odločitve in iz

— gibov človeških mišic, kot zunanjskega izraza dela.

5. člen

Zunanji izraz dela »gib« sproža proces, ki ga sestavljajo elementi umskega dela in ki ga lahko izrazimo z naslednjimi fazami:

- sprejemanje informacij s čutili
- prenašanje informacij po živčnem sistemu
- razločevanje značilnosti
- dojemanje značilnosti
- preoblikovanje značilnosti
- istovetenje značilnosti
- pomnjenje značilnosti
- računanje
- odločanje
- prenašanje pozornosti
- prenašanje odločitve k delovnim organom

6. člen

Delo je za človeka zahtevno iz dveh razlogov:

1. Ker se človek mora nanj strokovno usposablјati

2. Ker človeka obremenjuje in ga utruja

Strokovno usposobljenost delimo v moralno, umsko in telesno.

Moralno usposablјanje pomeni sposobnost za pridobivanje znanja z izobraževanjem in z izkuṣtvi ter sposobnost sprejemanja odgovornosti.

Umsko usposablјanje pomeni sposobnost za sprejemanje in uresničevanje odločitev, ter spretnost pri oblikovanju informacij.

Telesno usposabljanje pomeni spretnost pri telesnih gibih.

Tudi obremenjevanje in utrujanje ločimo na moralno, umsko in telesno.

Moralno obremenjevanje nastaja zaradi tveganja in skrbi za izpolnitev ciljev delovne naloge.

Umsko obremenjevanje nastaja zaradi informacijskih procesov pri sprejemanju odločitev in kontroliranju sprejetih odločitev.

Telesno obremenjevanje nastane zaradi gibanja telesnih organov.

Obremenjevanje in utrujanje ločimo neposredno in posredno. Neposredno obremenjevanje izhaja iz same naloge, medtem ko poslabšani pogoji dela v okolici izvajalca delovne naloge, vplivajo na posredno obremenjevanje.

7. člen

Pri določanju posameznih zahtev in vplivnosti teh zahtev na vrednotenje zahtvenosti del se upoštevajo naslednja načela:

1. Zahteve morajo biti tako izbrane, da se vključujejo in popolnjujejo okvir, določen v 6. členu.

2. Vplivnost posameznih zahtev se določi tako, da pri človekovi osebnosti ne zapostavljamo nobenega področja, ki se lahko vključuje v delo in pri tem upoštevamo načelo, da kadar med področji zahtev ne moremo ugotoviti izrecne različnosti, uporabljamo enakost.

8. člen

V skladu z načeli za določanje zahtev in vplivnosti zahtev določimo naslednji pregled zahtev, največje možno število točk za posamezno zahtevo in osnovne proporce med vplivnostjo posameznih zahtev.

Pregled zahtev, največje možno število točk za posamezno zahtevo in osnovni proporci (deleži) med vplivnostjo posameznih zahtev.

Oznaka	Definicija	Točk	%
1.	Strokovna usposobljenost		
1 A.	Za izvedbo naloge je potrebno znanje (poklic, izkustva)	46	23
1 B.	Za izvedbo naloge je potrebna raven odločanja	40	20
1 C.	Za izvedbo naloge je potrebna umska spretnost	8	4
1 D.	Za izvedbo naloge je potrebna telesna spretnost	8	4
	Strokovna usposobljenost (skupaj)	102	51
2.	Odgovornost		
2 A.	V nalogi je zajeta ekonomska odgovornost	16	8
2 B.	V nalogi je zajeta odgovornost za delo drugih	12	6
2 C.	V nalogi je zajeta odgovornost za varnost drugih	6	3
	Odgovornost (skupaj)	34	17
3.	Napor pri delu		
3 A.	Nalogo povzroča napor čutil	8	4
3 B.	Nalogo povzroča umski napor	12	6
3 C.	Nalogo povzroča telesni napor	10	5
	Napor (skupaj)	30	15
4.	Delovni pogoji		
4 A.	Nesnaga otežuje nalogo	4	2
4 B.	Prah otežuje nalogo	3	1,5
4 C.	Olje otežuje nalogo	2	1
4 D.	Toplota otežuje nalogo	4	2
4 E.	Mokrota otežuje nalogo	2	1
4 F.	Plini otežujejo nalogo	2	1
4 G.	Ropot otežuje nalogo	4	2
4 H.	Sunki	3	1,5
4 I.	Svetloba otežuje nalogo	2	1
4 J.	Prehlad otežuje nalogo	2	1
4 K.	Obleka otežuje nalogo	4	2
4 L.	Poškodbe otežujejo nalogo	4	2
	Vpliv okolice (skupaj točk) (uresničljivih 1/2 od 36)	18	9

5. Stiki z drugimi med izpolnjevanjem nalog		
5 A. Sodelovanje otežuje naloge	8	4
5 B. Usmerjanje otežuje naloge	8	4
Stiki z drugimi (skupaj)	16	8
Skupaj	200	100

9. člen

Komisija za vrednotenje zahtevnosti dela v DO opravi vrednotenje zahtevnosti dela po posameznih zahtevah na obrazec »Vrednotenje zahtevnosti dela«, ki je sestavni del tega sporazuma.

2.2. Opis posameznih kriterijev zahtevnosti dela

10. člen

Zahteva 1 A — za izvedbo naloge je potrebno znanje — poklic, funkcionalno znanje in delovne izkušnje

Poklic

V skladu s »Tabelo za določanje zahtevnosti poklica« stopnujemo poklicno izobrazbo, takole:

	točk
1. Poklici najožjega profila NK	3
2. Poklici ozkega profila PK	6
3. Specializirani poklici KS	10
4. Poklici širokega profila K	12
5. Poklici tehnika SS	14
6. Poklici profila inženir VIŠ	20
7. Poklici profila dipl. ing. VIS	28

Funkcionalna znanja

Vsakih 1000 ur izobraževanja (1 leto) vrednotimo dodatno pri poklicu, ki zahteva:

	točk
— široki profil	2
— profil tehnika	3
— profil inženirja	4
— profil dipl. ing.	4

Delovne izkušnje

Delovne izkušnje vrednotimo po naslednji lestvici:

	točk
— do 3 tedne	0
— do 3 mesecev	1
— do 6 mesecev	3
— do 1 leta	5
— do 2 let	8
— do 3 let	11
— do 5 let	14

Zahteva 1 B — za izvedbo naloge je potrebna raven odločanja

Jedro vsakega dela je pravilna odločitev. Zahtevnost odločanja je odvisna od ravni odločanja. Odločitve na višji ravni so zaradi kombinacije možnih alternativ težavnejše in zaradi slabše definiranosti cilja tudi bolj tvegane.

Ničta raven (0) (Odloča o elementih)

Na najnižji stopnji (0) izvajalec delovne naloge lahko oblikuje standardne delovne elemente. Njegova svoboda je predvsem v oblikovanju časovnega trajanja.

Stopnja (1) so redke odločitve brez posebnega pritiska, čeprav slučajna kratka obdobja lahko prinesejo kratkotrajno časovno stisko. Odločitve niso zahtevne ter vključujejo le preproste primerjave.

Stopnja (s) so pogostne odločitve pod normalnim pritiskom, le v redkih primerih se mora izvajalec delovne naloge takoj odločiti. Odločitve niso zahtevne, vendar zahtevajo nekaj znanja.

Stopnja (t) so pogostne odločitve pod spremenljivim pritiskom. Med delom se lahko pojavijo kratkotrajna obdobja, ki povzročajo hude časovne pritisk. Sem spadajo tudi dela pod stalnim časovnim pritiskom z redkimi prekinitvami. Odločitve niso zahtevne, podlaga pa so jim razvrščeni podatki.

Prva raven (avtomatične odločitve — odloča o operacijah)

Na prvi ravni se odločamo, kadar delovna operacija ni popolnoma definirana. Vemo, da je operacija del procesa. Tisti, ki opravlja delovno naloge na tej ravni, se odloči tako, da dopolnjuje delovni proces ne samo v času (kdaj), temveč tudi določa, kaj in kako mora napraviti, da bi dosegel rezultat.

Druga raven (rutinske odločitve — odloča o procesih)

Na drugi ravni se odločamo kadar delovni proces ni popolnoma definiran. Pri odločitvi na tej ravni izvajalec pozna pravila, zato je odločitev rutinska.

Tretja raven (razlagalne odločitve — krmiljenje)

Značilno za vse tri do sedaj obravnavane ravni je bilo, da je izvajalec delovne naloge opravil delovni proces ali njegov del, za vloga delovnega pro-

cesa v delovni organizaciji pa se sam ni odločal. Vloga nadaljnjih treh ravni ni izvajanje, temveč v večji ali manjši meri usmerjanje nekega izvajanja.

Izvajalec delovne naloge na tretji ravni uresničuje taktiko v delovni organizaciji, ji daje življenje ter dinamiko. Izvajalec mora definirati postopek:

— zbrati in preveriti potrebne informacije

— določiti vsebino tiskovin, ki bodo spremljale delovni proces,

— preštudirati delovna mesta, ki so potrebna,

— preštudirati mora najboljše delovne metode, po katerih bodo oblikovali delovne procese.

Prvenstvena skrb je posvečena učinkovitosti ter gospodarnosti, kar pomeni iskanje optimuma med stroški, kvaliteto in zastoji.

Stvarni značaj krmiljenja je nadzorovalnega značaja. Dejavnosti so prisostvovanje, pozornost, svetovanje, preizkušanje, kritiziranje, izboljševanje.

Osební značaj krmiljenja je podrejanje okvirnim navodilom z višje usmerjevalne ravni ter v sprejetem okviru oblikovanje novih navodil za izvajalca delovnih procesov.

Četrta raven (programska odločitve — razporejanje)

Izvajalec delovne naloge na četrty ravni uresničuje strategijo v delovni organizaciji. Organizacija mora omogočiti ustvarjanje sistemov, določenih za reguliranje elementarnih dejavnosti.

Organizacija na ravni strategije oblikuje skupek pravil, statutow, modelov in metod.

Problematika udejstvovanja na četrty ravni:

- študij novega postopka,
- izboljšanje sedanjega postopka.

Peta raven (politične odločitve — vodenje)

Politika mora določiti splošno usmeritev ali način, kako naj deluje delovna organizacija. Naloge na tej ravni se kažejo v obliki glavnih ciljev, ki jih mora delovna organizacija doseči.

Vsaka raven ima tudi koordinacijo, kar pomeni, da izvajalec delovne naloge na neki ravni odločanja koordinira druge izvajalce na isti ravni.

Možne točke za posamezne ravni odločanja so naslednje:

	točk
— ničta raven	1
— prva raven	2—3
— druga raven	4—5
— tretja raven	7—10
— četrta raven	14—20
— peta raven	28—40

Zahteva 1 C — za izvedbo naloge je potrebna umska spretnost

Pri zahtevi vrednotimo predvsem sposobnost pri oblikovanju informacij, s katero prenašamo sprejeto odločitev.

Namen informacije je:

Obveščanje. Vsebina informacije je obvestilo, ki ne dopušča alternativ. Tisti, ki mu je informacija namenjena, jo mora sprejeti na znanje tako, kot mu je bila posredovana, na primer: »čez pol ure pridi na sestanek«; »zloži zaboje tako, da bodo robovi poravnani«; »predmeti morajo biti 15 minut potopljeni v elektrolitu« ipd.

Pojasnjevanje, razlaganje. Informacija ima lahko dve ali več alternativ. Obstaja možnost, da se izvajalec odloči za napačno; zato potrebuje natančnejšo razlago, ne samo kako narediti, ampak tudi zakaj tako narediti, na primer: mojster razloži izvajalcu delovno metodo; hkrati ga opozori tudi na posledice, če uporabi drugačno metodo. Naloga, pri kateri se pojavlja ta značilnost, je naloga operativnih vodij.

Preprečevanje, vzgajanje. Informacijo moramo tako prenesti, da jo drugi sprejmejo, čeprav se z odločitvijo ne strinjajo. Pri tem gre zlasti za način prepričljivega sporočanja, iskanja in navajanja preprostih in razumljivih argumentov ter rušenje strahu pred neznanim, na primer: prepričati koga, da so interesi kolektiva pomembnejši kot njegovi interesi; uvajanje metod, ki rušijo tradicijo; nekatere naloge socialnega delavca.

Stopnji, ki spreminjata zahtevnost, sta:

Operativna je kadar so tistim, ki jim informacijo prenašamo, metode dela in cilji znani. Alternative so preproste, njihov spekter je ozek, na primer: velika večina delovnih nalog v proizvodnji, pripravljalnih službah in administraciji.

Pozor! Pri vrednotenju upoštevamo naloge tistih, ki jim informacijo prenašamo.

Strokovna je kadar nosilec delovne naloge določa vsebino dela tistim, ki jim informacijo prenaša, na primer: prenašanje razvojnih nalog; uvajanje sistemskih sprememb v delovni organizaciji.

Značilnosti obeh področij so:

Ozko, kadar vsaka prenesena informacija omogoča popolnoma neodvisno odločitev, na primer: »napišite dopis v treh izvodih in ga pošljite na tele naloge«; »izvrtajte luknjo 3,2 mm na označenem mestu in vrezite navoj M 4«.

Široko. Prenesena informacija omogoča izbiro med več alternativami, na primer: »napišite ustrezno število izvodov in jih pošljite vsem, ki jih zadeva lahko zanimam«; »na označeno mesto je potrebno montirati konzolo tako, da bo zajamčena trikratna varnost«.

Elementi so lahko:

Konstantni. Vrednotimo pri tistih delovnih nalogah, pri katerih količino dela lahko merimo, na primer: večina delovnih nalog v proizvodnji in nekatere delovne naloge v administraciji.

Variabilni. Količine dela ne moremo meriti. Delovne naloge ne moremo omejiti z natančnimi pravili, na primer: režijski delokrog.

Alternative so lahko:

Opredeljene, kadar je predana informacija tako ozko omejena, da ne poraja novih problemov (alternativ). Izvajalec, ki mu je informacija namenjena, natančno ve, kaj hoče, pa tudi pot do rešitve naloge je znana, na primer: prenašanje podatkov na kartico z luknjicem; pisanje dopisa po konceptu ali nareku; izpolnjevanje obrazcev itd.

Neopredeljene. Predane informacije vsebujejo praviloma več alternativ. Izvajalcu, ki mu je informacija namenjena, dopušča več poti do cilja. Izvajalec po lastni presoji izbira med predlaganimi variantami, na primer: vodenje operativnih nalog v proizvodnji; intervjuvanje kandidata za zaposlitev; delo z ljudmi, sklepanje pogodb s poslovnim partnerjem; reševanje reklamacij s kupci itd.

Možnosti prenosa so:

Ustno: Izvajalec ustno sporoči odločitev. Med prenašanjem se lahko po-

pravi, razlago lahko poljubno podaljša, če je tisti, ki mu je namenjena, ne razume.

Obrazec. Izvajalec pri prenašanju informacije uporablja vnaprej pripravljen obrazec. Prenasjanje informacije je delno pripravil že tisti, ki je izdelal obrazec, na primer: pisanje naslovov; pošiljanje denarja s pošto nakaznico; izpolnjevanje obrazca za sklepi račun itd.

Navezano. Izvajalec sam pripravi shemo, kako bo informacijo sporočil. Praviloma se informacija nanaša na enkratno sporočilo. Če se taka informacija periodično ponavlja (mesečno ali tedensko poročilo), je to že obrazec, četudi ga je izvajalec prvič sam sestavil, na primer: sestavljanje pogodbe; izdelava organizacijskega predpisa; sestava predloga za samoupravne organe; pisanje poročila o opravljeni nalogi in rezultatih itd.

Simboli. Informacija je tako komplicirana, da je ni možno prenesti v poljubni obliki. Izvajalec mora uporabiti simboliko. Uporablja risbe, skice, enačbe, diagrame, matrike. Avtor informacije mora biti izvajalec. Kadar izvajalec shemo ali diagram samo prerisuje, mu vrednotimo »obrazec«.

Preverjamo lahko:

Neposredno, kadar lahko neposredno po realizaciji informacije ugotovimo njeno pravilnost, na primer: »za struženje sive litine uporabi nož s karbidno ploščico«; navodilo šoferju, naj zaradi gostote prometa namesto krajše poti izbere daljšo itd.

Posredno. Neposredno po realizaciji informacije ni možno preveriti njene pravilnosti, na primer: utemeljevanje nabave novega osnovnega sredstva. Pravilnost odločitve lahko preverimo šele takrat, ko je osnovno sredstvo montirano in je začelo proizvajati (stroški so že nastali).

Prenasjanje informacije je zahtevnejše, če jo moramo prenesti pod časovnim pritiskom. Časovni pritisk upoštevamo takrat, kadar ima izvajalec za prenos informacije omejen čas. Omejitve ne sme biti posledica zaradi organizacijskih pomanjkljivosti prepozno začete prenašanja, ampak mora izvirati iz objektivnih razlogov, na primer: med obiskom pri stranki mora biti naloga končana itd.

SAMONPRAVNI SPORAZUM

o enotni metodologiji
vrednotenja zbirnosti dela

belo il

Gib z varnostjo (W). Seganje z roko ali predmetom, ki se lahko poškoduje v nevarno področje z natančnostjo ± 25 mm. Sem spada tudi prenašanje tekočin v odprtih posodah, ki se ne smejo politi, če je gladina 25 mm pod robom, in vodenje telesnega dela ob šabloni ali kaki drugi meji v območju 25 mm, na primer: iskanje napake v elektronskem aparatu pod napetostjo; prelivanje jedkih tekočin; delo z gorilnikom za avtogeno varjenje, kadar se okolica lahko poškoduje.

UT. Hkratno vodenje v širino in globino, na primer; delo na luknjaču; postavljanje kozarcev na podložni krožnik; likanje enostavne tkanine (rjuhe, plenice ipd.).

Tipanje (Ti). Kratki gibi s pomanjkljivo informacijo o legi predmeta. Pojavljajo se vedno pri sestavljanju, na primer: vdevanje niti v šivanko; ročno šivanje gumbov.

U + W. Usmerjeni gibi z varnostjo, na primer: pomivanje krhkih predmetov, ki se lahko razbijejo, vstavljanje predmetov v gnezda transporterja, če se pri vstavitvi lahko poškodujejo.

UT + Ti. Vrednotimo vedno, kadar je v nalogi sestavljanje. Značilnost se pojavlja pri veliki večini delovnih postopkov, kadar ni dosledno izvedena delitev dela po posameznih operacijah.

U + W + Ti. V nalogi se pojavljajo sestavljanja z varnostjo, na primer: natančna dela orodjarjev ali vzdrževalcev; natančna varjenja; natančna dela z nevarnimi snovmi (kislina, eksplozivi).

Predmet dela je lahko:

Normalen. Predmeti dela se ne skrijejo med prsti in jih zato lahko stalno kontroliramo. Njihova največja nedijagonalna mera je večja od 6 mm (meja je le okvirna).

Majhen. Predmeti dela so manjši od 6 mm. Pri tem poznamo nekaj specifičnosti. Vrednotimo tudi takšne delovne naloge, kot so: vdevanje niti na šivalnem stroju, navijanje zelo tankih žic (pod 0,1 mm), natančna dela v retuši (npr. rezanje pike), delo s pinceto zaradi majhnih predmetov (ne zaradi varnosti).

Stopnjevanje sile je lahko:

Nenadzorovano. Značilnost se pojavlja samo v tistih nalogah, v katerih se pojavljajo samo osnovni gibi.

Nadzorovano. Vrednotimo pri vseh drugih kombinacijah iz usmerjenih gibov.

Statistično silo upoštevamo zato, ker del telesa, ki mora vzdrževati statično silo blizu maksimalne za ta del telesa, izgublja občutek za natančno kontrolo gibanja. Upoštevati moramo, da izgubljajo spretnost predvsem mišični sistemi, ki so obremenjeni. Statična sila se pojavlja v velikosti:

Do 0,7 maksimalne sile. Kadar je v nalogi tvorjenje statične sile enako ali manjše od 0,7, vrednotimo po tej definiciji.

Nad 0,7 maksimalne sile. Če telesni del tvori statično silo med 0,7 in maksimalno, vrednotimo po tej definiciji.

Orientacijsko navajamo maksimalno statično silo za dele telesa, ki se najpogosteje udeležujejo dela:

— laketi navpično	14,6 kg
— laketi vodoravno	8,1 kg
— roka	3,1 kg
— prst	2,3 kg
— života	32,0 kg
— noga	26,3 kg
— stopalo	15,5 kg

Gibi so lahko:

Izolirani, hkratni. To značilnost vrednotimo pri veliki večini delovnih nalog. Izolirani gibi so gibi samo z eno roko ali pa takrat, ko zaporedje gibov ni natančno predpisano in to ne vpliva na rezultat. Značilnost upoštevamo pri vseh delovnih nalogah, pri katerih se ne pojavlja bivariabilni faktor.

Bivariabilni. V delovni nalogi se pojavlja hkrati vodenje dveh telesnih delov v različne smeri pri standardnih elementih prijemanja, pripravljanja in sestavljanja, na primer: avtogeno varjenje z dodajanjem materiala, šofiranja.

Delovni ritem je:

Počasen, normalen. Ta značilnost se pojavlja pri večini delovnih nalog. Pri počasnem delovnem ritmu delovna naloga zahteva le občasno poseganje izva-

jalca v delovni proces. Intervale poseganja si določa izvajalec sam. Pri normalnem ritmu si hitrost izvajanja določa izvajalec sam. Delovanje stroja si prilagaja po svoji želji ali po svojih sposobnostih, na primer: nadzor nad delovanjem avtomata; struženje vretena; strežba gostov; kuhanje hrane; popravilo stroja.

Hiter. Izvajalcu delovne naloge stroj ali naprava narekuje delovni tempo. Če mu izvajalec ne sledi, lahko pride do okvare stroja ali naprav, slabe kvalitete, motnje v delovnem procesu in podobno, na primer: vrezavanje navoja na stružnici; delo ob tekočem traku, kadar mora izvajalec slediti tekočemu traku.

Hiter ritem vrednotimo tudi delokrogom, v katerih naloga terjaja gibe, ki so hitrejši od WF delovne hitrosti. Na primer reagiranje pri šofiranju; reagiranje pri nekaterih obdelovalnih strojih.

Ponavljjanje delovnih faz:

Pogosto. Izvajalec si obrazec gibanj vtisne v spomin tako, da izvajanje postane avtomatizem, ki ne zahteva več zavestnega vodenja telesnega dela, na primer: podajanje traku na štanci, za vezovanje tkalskega vozla.

Redko. Obrazec gibanj je tako kompliciran, da ne more postati avtomatizem. Takšna je velika večina delovnih nalog.

Drža telesa je:

Normalna. Izvajalec ima možnost, da si izbere takšno držo telesa, ki mu omogoča, da njegove telesne sposobnosti pridejo najbolj do izraza. Takšna je velika večina delovnih nalog.

Neudobna. Izvajalec mora opraviti delovno nalogo v takšni drži, ki zahteva večjo spretnost, kakor če bi lahko nalogo opravil v normalni drži, na primer: delo ob stroju, kjer ni možno namestiti noge pod delovno mizo.

Orientacija je lahko:

Normalna. Področje izvajalčevega delovanja je pregledno. Možna je zajeti z enim pogledom brez nevarnosti, da bi spregledali pomemben detajl. Pri večini delovnih nalog izberemo to značilnost.

Otežena. Delo poteka ob slabi vidljivosti, ki jo zaradi objektivnih razlogov ni možno odpraviti (delo v rudnikih,

šofiranje v megli ali deževni noči). Tu vrednotimo tudi delovne naloge, pri katerih se pojavlja bleščanje ali se intenzivnost svetlobe hitro menjava (varjenje).

Dostopnost je lahko:

Normalna. Izvajalec v delovnem prostoru ni oviran. Takih je večina delovnih nalog.

Tesna, izpostavljena. Izvajalec dela v okolju, kjer ga ovirajo ali motijo pri delu razne objektivne zapreke, ki se jim ne more izogniti. Tesen prostor moramo razumeti v dveh pomenih: v ožjem pomenu, ko gre za delovno področje, na primer: menjava svečke pri avtomobilu; zamenjava težko dostopnega strojnega dela;

v širšem pomenu, ko gre za prostor, kjer se delovišče nahaja, na primer: delo v ozkem jašku, kotlu, ceveh in podobno.

O izpostavljenosti govorimo takrat, ko mora izvajalec naloge še posebej paziti na ravnotežje ali se mora v primeru nevarnosti pravočasno umakniti, na primer: delo na drogovi ali odrih; delo v podkopih, na plazovitih terenih in podobno.

Največje možno število točk za zahtevno 1 D telesno spretnost dobimo 8 točk in sicer:

	točk
— za preprosto orodje	0—3
— za zahtevno orodje	0—4

Ostali elementi kot so: predmet dela, stopnjevanje sile, statična sila, koordinacija gibov, delovni ritem, ponavljanje delovnih faz, drža telesa, orientacija dostopnost pa nam daje dodatne 4 točke.

Zahteva 2 A — v nalogi je zajeta ekonomska odgovornost

Verjetnost uspeha delimo na:

Na najnižji stopnji so **odločitve z zagotovljenim uspešnim izidom**. Izvajalec delovne naloge zagotovo ve, da se bodo pojavile te in te situacije. Situacije, na katere ne more vplivati, obravnava kot konstantne. Vsaki alternativni, ki je izvajalcu delovne naloge na razpolago, ustreza en izid. O gotovem uspehu delovne naloge govorimo takrat, kadar izvajalec obvladuje vse situacije, ki se lahko v nalogi pojavijo. Če mora odločati o alternativah, so mu rešitve po-

znane vnaprej. O situacijah, ki jih ne obvladuje, odločajo drugi, na primer: izvajanje delovne operacije po vnaprej določenem in predpisanem postopku; mešanje več komponent po receptu; pisanje dopisa po konceptu; izpolnjevanje poznane oblike; knjiženje po navodilu; priprava materiala z materialnim čekom, itd.

Po zahtevnosti so na višji stopnji **odločitve s tveganjem**. V nasprotju s stanjem na prejšnji stopnji mora izvajalec delovne naloge računati z večjim številom okolnih situacij. Izvajalec delovne naloge ve za verjetnosti, s katerimi se bodo situacije pojavile. Rešitve alternativ s praviloma vnaprej poznane, njihovo število pa je omejeno, na primer: vodenje intervjuja, konstruiranje kompliciranega orodja; določanje novega tehnološkega postopka; reševanje organizacijskih problemov in povečevanje učinkovitosti organizacijskih povezav; privajanje neuigrane skupine delavcev itd. Rešitve nalog se vključujejo v že utečeno organizacijo.

Po zahtevnosti so na najvišji stopnji **njegove odločitve**. Včasih manjkajo verjetnosti, s katerimi lahko izvajalec delovne naloge pričakuje različne okolne situacije. Še slabše je, če nekaterih okolnih situacij sploh ne pozna. Izvajalec ne obvladuje vseh vplivov, niti ne pozna trenutka, kdaj se bo vpliv pojavil. Pomagati si mora s spremljanjem dogajanja, iskati povratne informacije in korigirati proces. Negotovost uspeha lahko večajo tudi vplivi izven delovne organizacije (sprememba nekega predpisa). Alternativam lahko ustreza več izidov, ki jih pa izvajalec ne pozna vnaprej.

Pri ugotavljanju vrednosti, ki je podlaga za ugotavljanje odgovornosti, izhajamo iz dveh izhodišč:

Pri prvem izhodišču uporabljamo letno vrednost, ustvarjeno v delokrogu. V delokrogih, ki ne ustvarjajo materializirane vrednosti, izhajamo od vrednosti, ki prehaja v enem letu skozi delokrog, ali pa iz vrednosti, o kateri delokrog odloča v enem letu.

Osnovno določamo tako, da enoletno ustvarjeno vrednost, ki prehaja skozi delokrog, zmanjšamo na enodnevno, tj. da letno vrednost delimo z 250. Izračunana osnova pomeni normalno verjetnost za škodo, ki lahko nastane v enem

letu. V tem primeru je verjetnost za škodo 0,4 odstotka.

Pomožni kriterij pri ugotavljanju najmanjše možne osnove so povprečni osebni neto dohodki v delokrogu. Vsak delokrog v organizaciji ustvarja vrednost, ki je večja od vrednosti osebnega neto dohodka. Ustvarjeno vrednost za delovno organizacijo navadno določamo tako, da jo ugotavljamo na tržišču povprečno na člana organizacije. Ustvarjena vrednost, ki jo lahko ugotavljamo na tržišču, je navadno 2 do 5-krat večja kakor neto osebni dohodek v delokrogu.

Dejanski pretok denarne vrednosti skozi delokrog je glavni kriterij pri ugotavljanju osnove za škodo. Pretok denarne vrednosti skozi delokrog se kaže npr. v oblikovanju izdelkov, v skrbi za dotok materiala na delovno področje, v skrbi za zaposlitev ljudi na delovnem področju, skrbi za zaslužek delovnega področja, skrbi za pretok denarja skozi delovno področje itd. Vsi ti posegi pri ustvarjanju denarne vrednosti niso enako intenzivni. Kadar ugotavljamo osnovo, moramo zato pri ustvarjanju denarne vrednosti upoštevati aktivnost delovne naloge. Pri vrednotenju uporabljamo štirje stopnje:

Posegi v delovnih nalogah so **ustvarjalnega značaja**. V tem primeru iz letne denarne vrednosti, ki prehaja skozi delokrog, izračunano osnovo upoštevamo v celoti. Kadar izvajalec delovnih nalog s svojo aktivnostjo povzroči škodo neposredno na izdelkih, izračunane vrednosti ne zmanjšujemo.

Posegi v delovnih nalogah so sicer **aktivnega značaja**, njihov namen pa je predvsem zagotovitev, da se ustvari denarna vrednost. V tem primeru izračunano osnovo zmanjšamo. Kadar lahko izvajalec delovnih nalog s svojimi napačnimi odločitvami povzroči škodo na materialu ali opremi, izračunano vrednost delimo s 4, na primer: naloga operativnega vodje, tehnologa, nabavne službe, nekatere delovne naloge v kontroli itd.

Posegi v delovnih nalogah imajo sicer namen, da zagotovijo ustvarjanje denarne vrednosti, njihova vloga pri ustvarjanju denarne vrednosti pa je pretežno **pasivnega značaja**. Izračunano osnovo delimo s 16, na primer: naloge vodje skladišča, vodje večjega proizvodnega obrata, organizatorja itd.

Skozi delovne naloge se pretaka denarna vrednost, posegi v denarnih nalogah pa imajo predvsem **registrirni značaj**. V tem primeru delimo osnovo s 64, na primer: naloge finančnega knjigovodje, saldakontista, obračunovalca osebnega dohodka itd.

Pri drugem izhodišču ugotovimo denarno vrednost sredstev in opreme, ki je zaupana izvajalcu delovne naloge. Navadno ugotavljamo revalorizirano nabavno vrednost, ki jo množimo s 4 promilami, da upoštevamo normalno tveganje. Tako dobljeni osnovi iz obeh izhodišč seštejemo.

Kadar se pojavlja na isti delovni nalogi več izvajalcev, moramo dobljeno osnovno vrednost preračunati na enega izvajalca.

Kadar ugotavljamo osnovo za škodo, moramo upoštevati še obliko nastale škode.

Popravljliva škoda; možno škodo v nalogi z razmeroma majhnim ponovnim angažiranjem brez posledic odpravimo. Presoditi moramo, če za popravilo potrebno angažiranje ne prinaša večjih stroškov, kakor so stroški, nastali zaradi škode. Zgledi za popravljivo škodo so: popravek napake v dopisu; manjša zakasnitev dobavljenega materiala; slabo obrisan prah; napaka v seštevku, ki bo kontroliran itd.

Vrednost je razvrednotena; definicija velja za primere, ko lahko možno škodo z razmeroma majhnim angažiranjem popravimo, kljub temu pa ne moremo prvotne vrednosti obnoviti; definicijo uporabljamo tudi v primerih, ko lahko vrednost obnovimo, angažiranje pa je tako intenzivno, da so stroški približno na velikosti povzročene škode. (Primer: blago, ki ga prodajamo za 10 % ceneje, je razvrednoteno; če bi ga lahko popravili za manj od 10 % vrednosti, bi bila škoda popravljiva.)

Vrednost je uničena; definicija velja za primere, kadar uničene vrednosti ne moremo z dodatnim angažiranjem obnoviti, ker moramo ustvariti popolnoma novo ali ker bi to povzročilo ob ponovnem angažiranju bistveno (npr. 10-krat) večje stroške. Navajamo zgled: Kontrola ugotovi napako šele po tisku vse naklade; celotno naklado lahko prodamo samo kot star papir.

Kontrola nad izvajalnimi delovnimi nalogami je lahko:

Stalna. Sem štejemo 100 % kontrolo, pa tudi statistično kontrolo takrat, kadar je celotna količina izdelkov ali polizdelkov osnova za jemanje vzorca, na primer kontrola vsakega izdelka na koncu traku. S stalno kontrolo nad delom je izvajalec delovne naloge pretežno razbremenjen tveganja.

Vzorčna. Izvajalec je le občasno kontroliran, praviloma pri delikatnejših nalogah. Nikoli ni vse njegovo delo kontrolirano, na primer večina administrativnih del, tekoča kontrola v proizvodnji itd. Delovni proces lahko v dolgih časovnih odlomkih poteka pod popolno odgovornostjo izvajalca delovne naloge. Izvajalca delovne naloge odgovornost obremenjuje v presledkih, med katerimi njegovo delo ni kontrolirano.

Ob zagonu. Po nastavitvi stroja se natančno kontrolirajo prvi izdelki. Nadaljnje kontrole ni več. Zaupamo stroju in izvajalcu, da bosta vztrajala na zahtevani kakovosti. Ta pogoj se pojavlja skoraj izključno na produktivnih delovnih nalogah. S kontrolo ob zagonu nosi izvajalec delovne naloge vso odgovornost za potek delovnega procesa, razen ob njegovem zagonu.

Avtokontrola. Delovna naloga zahteva tako usposobljenega izvajalca, da mu skrb za kvaliteto v celoti zaupamo. Njegovih rezultatov dela nihče več ne preverja. Take delovne naloge se lahko pojavljajo v proizvodnji in administraciji.

Z avtokontrolo izvajalcu delovne naloge prepuščamo odgovornost za ves delovni proces. Izvajalec delovne naloge nosi vse tveganje, poleg tega pa ima obveznost, da sam ugotavlja škodo, ki nastaja med delovnim procesom.

Izvajalec delovne naloge lahko skrbi le za svoje področje ali pripravlja delo drugim. Zahtevnost odgovornosti definiramo kot:

Samostojno. Izvajalec delovne naloge je dolžan skrbeti za predpisan potek delovnega procesa samo v svojem delokrogu nalog. Nima niti prirejenih niti podrejenih.

Pripravlja delo drugim. Morebitne napake, ki jih je izvajalec naredil, imajo vpliv tudi na druge delokroge. Zato značilnost vrednotimo največkrat nadrejenim delokrogom.

Vplive nepravilnih posegov lahko razdelimo takole:

Neposredni vpliv. Neposredni vpliv vrednotimo praviloma vsem tistim nalogam, pri katerih je predpisana 100 % kontrola. S tako kontrolo namreč preprečujemo vpliv škode še na druge delovne naloge. Vrednotimo ga večini produktivnih delokrogov.

Posledica je še nadaljnja škoda. Delokrog ima lahko v delovnem procesu takšno vlogo, da napake povzročajo motnje v nadaljnjem procesu, čeprav se škoda ne kaže kot neposredna posledica dela, na primer: končna kontrola ne izloči slabih izdelkov; v skrajnosti lahko pride do prekinitve poslovnega odnosa, če stranka pod vtisom netaktnega in neprijaznega sprejema narobe presodi vso tovarno.

Posledica je še zastoj. Napaka povzroči v proizvodnji manjši izpad ali zastoj. Značilnost se pojavlja predvsem v delokrogih, ki so tesno povezani s proizvodnjo: tehnološka in operativna priprava proizvodnje, vodenje proizvodnje, vzdrževanje strojev in opreme, priprava materiala za proizvodnjo, terminiranje itd.

Ne nadomestljiva škoda. Ta značilnost se zelo redko pojavlja. Priznavamo jo takim delokrogom, ki s svojim odločanjem vplivajo na izpad proizvodnje v večjih proizvodnih enotah. Verjetnost za pojavljanje je večja takrat, kadar ni izvedena dosledna delitev dela med izvajalci.

Verjetnost za škodo stopnjujemo s tremi stopnjami:

Majhna. Verjetnost je manjša od enega promila. Tako ovrednotimo take naloge, pri katerih je verjetnost minimalna, pa tudi posledice so zanemarljive. Na primer: majhna možnost napak ob 100 % kontroli.

Normalna. Pojavlja se pri veliki večini delovnih nalog. Verjetnost niha med enim promilom in enim odstotkom.

Velika. Verjetnost je večja od enega odstotka. Vrednost se redko pojavlja. V praksi je pojavljanje signal za uvedbo poostrenejše kontrole ali drugačnega tehnološkega postopka.

Všahih delovni nalogi pripisujemo tveganje na različnih ravneh odločanja. Zaradi tega se osebna odgovornost ne pojavlja ves čas v obsegu, v katerem

smo jo vrednotili. Na primer: obdelovalni stroj lahko kdo ureja kot svojo stalno delovno nalogo; sodelavec pa uredi svoj stroj na začetku dela, potem pa ves čas opravlja rutinsko delo. Zato pretežni del časa odgovarja samo za potek rutinskega dela. Že površna analiza pove, da nosi urejevalec, ki mu je urejanje stalna naloga, večjo odgovornost kakor izvajalec delovne naloge v drugem primeru. Zato moramo pri vrednotenju odgovornosti upoštevati tudi element časa. Intenzivnost vpliva pa ne smemo vzeti tako močno kakor pri živčnem, duševnem ali telesnem naporu, kajti vpliv tveganja se, čeprav zmanjšan, razteza na ves poznejši potek dela. Vpliv omejenega trajanja delimo na:

... 30 % časa. Trajanje odločanja je krajše, kadar je delovna naloga vnaprej pripravljena, pri vrednotenju pa to pripravljanje upoštevamo. Zato s to značilnostjo vrednotimo predvsem produktivne delovne naloge. Take naloge so rutinske; zato se mora izvajalec odločati predvsem ob motnjah, pa še takrat praviloma lahko dobi pomoč pooblaščenega izvajalca, na primer: dela na tekočih trakovih; takrat, kadar delovna naloga vsebuje eno samo delovno operacijo, vrednotimo pa odpravljanje motenj itd.

... 30 %) ... časa. Izvajalec mora sprejemati med izvajanjem večje število različnih določitev. Značilnost se pojavlja v nerutinskih delokrogih.

Največje možno število točk za zahtevo 2 A ekonomska odgovornost dobimo 16 točk in sicer:

	točk
— za tveganost	0—6
— za vrednost škode	0—6

Ostali elementi kot so: vrsta kontrole, vloga delovne naloge, vpliv škode, verjetnost za škodo in trajanje odločanja pa nam dajo dodatne 4 točke.

Najmanjše število točk za zahtevo 2 A je 1 točka.

Zahteva 2 B — v nalogi je zajeta odgovornost za delo drugih

Tveganje in prav tako odgovornost se večata s številom podrejenih. Odgovornost je večja, če je večja tudi povprečna odgovornost posameznikov v enoti in če je njihova povezava v organizaciji trajna. Odgovornost je torej

odvisna od organizacijskih pogojev enote, v kateri so združeni sodelavci.

Prvi partner pri ugotavljanju osnovne odgovornosti je torej vodenje organiziranih skupnosti. Razlikujemo štiri stopnje:

Operativna skupina. Naloga pri vodenju operativne skupine je predvsem pravilna razdelitev dela in skrb, da je delo opravljeno v redu. Zgledi: delavniška skupina, montažna skupina, skupina kontrolorjev, obračunovalcev, skladiščnikov.

Strokovna skupina. Naloga pri vodenju strokovne skupine je soustvarjanje s člani skupine in sinteza posameznih dejavnosti v skupne cilje. Zgledi: razvojna skupina, konstruktorska skupina, tehnološka skupina, skupina za proučevanje investicijske politike, skupina za proučevanje izobraževanje.

Operativni oddelek združuje operativne skupine, operativne ali strokovne oddelke v stalno organizirano celoto z lastno administracijo in arhivom.

Strokovni oddelek združuje strokovne skupine (ne pa strokovnih oddelkov) v stalno organizirano celoto z lastno administracijo in arhivom.

Drugi parameter pri ugotavljanju osnovne odgovornosti je število sodelavcev, udeleženih v delovni nalogi. Sodelavci so lahko prirejeni ali podrejeni. Pri določanju števila podrejenih posredno in neposredno podrejene seštevamo, na primer: vodji sektorja štejemo kot podrejene ves sektor in ne samo vodje oddelkov.

Pri vrednotenju moramo ločiti:

Prirejene. Pri prirejenosti gre praviloma samo za strokovno odgovornost za opravljeno delo. Izvajalec delovne naloge prirejenemu daje samo strokovna navodila, nima pa pravice disciplinsko ukrepati. Tveganje se nanaša samo na kvaliteto dela prirejenega izvajalca, na primer: konstruktor daje navodila risarju, če ta osnutek risbe ne razume, ne more pa odobriti risarju dopusta, ker je risar podrejen vodji risalnice. Prirejen odnos je le občasen.

Podrejene. Tu gre za trajni odnos med nadrejenim in podrejenim. Izvajalec, ki je nadrejen, je za delo podrejenih strokovno in disciplinsko odgovoren. V praksi se največkrat pojavlja ta odnos.

Dodatni vplivi pri vrednotenju zahtevnosti za odgovornost zaradi dela drugih so:

Vrednost škode in verjetnost za škodo v delovni enoti. Teh dveh značilnosti ne moremo obravnavati ločeno. Sta do neke mere v obraznem sorazmerju: velika vrednost mnogokrat izključuje veliko verjetnost in nasprotno. Zato število točk kombiniramo na $-1, 0, +1$. Kadar se odločamo o ekstremih, moramo imeti dovolj prepričljive argumente za tako odločitev. Smotno je, da poiščemo mejne primere, ki nam potem pomagajo pri odločanju.

Največje možno število točk za zahtevo 2B — v nalogi je zajeta odgovornost, za varnost drugih dobimo 12 točk in sicer:

točk
— za vodenje delovne enote 1—11

Ostali elementi kot: vrednost škode in verjetnost za škodo pa nam dajo dodatno eno točko.

Zahteva 2C — v nalogi je zajeta odgovornost za varstvo drugih

Vplivi delokroga:

Vpliva na poškodbe. To značilnost pripisujemo takrat, kadar lahko pride do poškodbe. Sem prištevamo praske, odrgnine, ureznine, zvine itd., tj. poškodbe, pri katerih normalno ne more priti do posledic, ki bi ogrozile življenje ljudi v okolici.

Je smrtno nevarno. Tu so posledice morebitnih poškodb take, da je možna tudi smrt ali trajna invalidnost. Sem prištevamo predvsem dela z električnim tokom, dela v nadkopih ali podkopih, dela z nevarnimi snovmi, plini, eksplozivi itd.

Število ljudi pod vplivom:

Eden. Upoštevamo takrat, ko z delom ogrožamo enega samega izvajalca.

Več kakor eden. Kadar s svojim delom ogrožamo dva ali več izvajalcev.

Nujnost ukrepanja:

Hitro. Takrat, kadar izvajalec delovne naloge nima možnosti, da bi pretehtal, katero od možnosti naj uporabi, da bi preprečil nesrečo ali opozoril nanjo drugega, priznavamo, da se izvajalec odloča hitro, na primer: šofer se v trenutku, ko nastane možnost nesre-

če, odloča skoraj podzvestno. Pravilnost odločitve je v veliki meri odvisna od izvajalčevih izkušenj in prisebnosti.

S preudarkom. Izvajalec delovne naloge ima čas, da od trenutka nastanka ogrožanja pri iskanju rešitve izbira med več možnostmi. Ima pa tudi možnost da že med samim procesom ukrepa tako, da je nevarnih situacij čim manj, na primer: voznik mostnega dvigala, če se mu breme odpne, nesreče ne more preprečiti, lahko pa vodi breme tako, da je pod dvigalom čim manj ljudi.

Kadar delovna naloga ogroža zdravje ali življenje drugih, moramo upoštevati tudi verjetnost za nesrečo. Verjetnost je lahko:

Majhna. Veliko večino delovnih nalog vrednotimo s to značilnostjo. Tudi pri takih nalogah, kot je šofiranje, vrednotimo z »majhna«, ker se zelo majhno število nevarnih situacij konča z nesrečo, pa še takrat niso vedno poškodovani »drugi«.

Normalna. Take situacije so v praksi zelo redke. Pojavljajo se takrat, kadar s tehničnimi pripomočki ni možno ničesar več storiti.

Največje možno število točk za zahtevo 2 C — v nalogi je zajeta odgovornost za varnost drugih je 6 točk.

Zahteva 3 A — naloga povzroča napor čutil

Podlaga naporu čutil so pogoji, pod katerimi izvajalec delovne naloge reagira na informacijo. Napornost je združena z obremenjevanjem telesnih delov, ki sodelujejo pri informaciji. Obremenjeno je lahko:

- čutilo — uho, oko, tipalo itd.,
- živčni prenosni sistem.

Zahtevnost reagiranja je odvisna od intenzivnosti dražljaja, ki ga sproži informacija. Reagirane razlikujemo od drugih umskih dejavnosti po tem, da je informacija izvajalcu neposredno razumljiva in je nanjo navajen, npr. signalna luč. Zato informacija ne sproži procesa v možganih, izvajalca pa glede na njegovo dotedanje pozornost predvsem raztresa. Da bi razlikovali informacijo pred reagiranjem od drugih informacij, jo bomo imenovali tvorni signal.

V razpredelnici se združujejo trije osnovni parametri:

Pripravljenost na signal. V parametru razlikujemo pričakovan in nepričakovan signal. Istovetenje je pričakovano takrat, kadar je tvorni signal del naloge. Izvajalec delovne naloge je duševno pripravljen, ugotoviti mora samo signal, po katerem izbere ustrezno dejavnost. Če je izvajalec poglobljen v drugo delovno nalogo, je signal zanj nepričakovan, čeprav je del dejavnosti njegovega delokroga.

Izvajalec ne ve vnaprej, da bo prejel signal, ne more niti planirati, niti ne more biti pripravljen. Primer za razlikovanje je lahko telefonski poziv v dveh delokrogih. Za telefonistko je telefonski poziv pričakovan signal, ker je odzivanje na signale njena glavna dejavnost. Za daktilografko je glavna dejavnost korespondenca; odzivanje na telefonske klice je sicer v njenem delokrogu, vendar pa je signal zanj nepričakovan. Po pripravljenosti so v razpredelnici tri možnosti:

Trenutek je določen. Izvajalec delovne naloge natančno ve, kdaj se bo signal pojavil, in se na reagiranje lahko pripravi, na primer: izvajalec zasleduje delovanje stroja in se zato lahko pripravi, kdaj bo izključil stroj.

Trenutek ni določen. Izvajalec delovne naloge ve, da se bo signal pojavil, vendar ga trenutek pojavljanja lahko preseneti. Takšna situacija zahteva večjo zbranost izvajalca pri delu. Ta značilnost se pojavlja pri veliki večini delovnih nalog, na primer: Izvajalec delovne naloge mora reagirati na prižig lučke; telefonist se mora javiti na signal.

Signal ni pričakovan. Ta značilnost se v praksi redkeje pojavlja. Praviloma mora biti izvajalec seznanjen z vsemi signali, ki so v zvezi z delovno nalogo. Kljub temu so nekateri signali v nalogah njegovega delokroga tako izjemni, da ga lahko presenetijo, na primer: šofer pri vožnji skozi naselje lahko pričakuje, da bo skočil otrok pred vozilo, signal pa je zanj vseeno nepričakovan, ker ni v repertoarju signalov, na katere mora reagirati.

Po številu reakcij v ciklu razlikujemo:

Ena. Izvajalec ima možnost reagiranja samo na en način, na primer: prebiranje (sortiranje) vijakov in matic; prepisovanje števil z dokumenta.

Dve do pet. Izvajalec ima možnih do pet različnih reakcij na en signal. Cikel enačimo z enim reakcijskim razdobjem. Ta značilnost se pojavlja v veliki večini delovnih nalog.

Več od pet. Kadar se v reakcijskem razdobju pojavi več različnih signalov, na katere je možno različno reagirati. Izvajalec mora med možnostmi izbirati. Take situacije so redke. Za takšno vrednotenje se odločamo le v zares prepričljivih primerih.

Razpoznavnost signala definiramo z izrazitostjo njegovih lastnosti v primerjavi z lastnostmi okolice. Mnogokrat je povezana z možnostjo razločevanja med dvema značilnostima predvsem po podobnosti, pa tudi po bližini in orientaciji.

Zgledi za razpoznavnost signala:

Dobra. Signali so tako pregledni, da ne more biti dvoma o njihovem pomenu. Splošni zgledi: jasni svetlobni ali zvočni znaki; jasna opozorila; razločevanje med ekstremi; redke kot v risbi; pregledno in razumljivo besedilo; oblika po šabloni s široko toleranco; merjenje s kalibrom; skala z opozorilom na instrumentu; primerjava značilnosti v širokih mejah. Meje razločevanja so široke. Pri primerjanju pregledovane značilnosti z odnosno je potrebno manjše razločevanje, na primer: šesterooglat matico privijemo tesno k plošči, določeno pa ni, kako tesno: značilnost mora biti svetlo rožnata, določeno pa ni, kako svetlo; dva novca, eden od njiju je po premeru za polovico večji od drugega.

Splošni pogoji za prenašanje pažnje: ni potrebna koncentracija.

Srednja. Signali so manj pregledni. Splošni zgledi: pregledna situacija, zapletenejša dokumentacija; teže razumljivo besedilo v navodilu; čitljiv rokopis; kote v risbi; oblika po šabloni z ozko toleranco skala na instrumentu; primerjava značilnosti v tesnih mejah; semafor v sončnem vremenu itd.

Razločevanje za povprečno izkušene delavce je še udobno. Pri primerjanju pregledovane značilnosti odnosno je potrebna precejšnja skrbnost. Meje so bolj določene in tesnejše, na primer: šesterooglat matico privijemo na 1,6 mm k plošči, toleranca ni določena; svetlo rožnata barva po vzorcu, ni pa

potrebno popolno ujemanje, dva novca, eden od njiju je za 30 % večji od drugega.

Splošni pogoji za prenašanje pažnje: majhna koncentracija pri pripravljanju telesnih ali umskih dejavnosti, na primer: delo na zavarovanih strojih, kadar orodje in naprave krmilijo izdelavo; izvajalec krmili gibe, vendar sledi določenim obrazcem.

Slaba. Tvorne signale le s težavo ločimo od okolice.

Splošni zgledi: nepregledna situacija (možnost za zamenjavo signalov); nepregledno besedilo, vožnja ponoči in v dežju ali megli; kote v risbi skrite v verigo; skrite napake; nečitljiv rokopis; stenogram; napake v računu; oblike po spominu; nepregledna skala na instrumentu — potrebna je skrajna skrbnost pri odbiranju; primerjava z značilnostmi po spominu; tvorni signal moramo še orientirati. Da bi razločil dobro od slabega, moramo biti skrbni. Lastnosti na primerjani značilnosti so skoraj podobne nepravilnim lastnostim, na primer: šesterooglat matico privijemo k plošči na 1,6 mm s toleranco $\pm 0,4$ mm; svetlo rožnata barva po vzorcu skoraj brez variacije v svetlosti ali odtenku; dva novca, eden od njiju je po premeru za 15 % večji od drugega.

Splošni pogoji za prenašanje pažnje: velika koncentracija pri pripravljanju telesnih ali umskih dejavnosti: delo na nezavarovanih strojih; kontrolno branje, tipkanje; delo pri katerem se mora izvajalec, kadar kontrolira mere in kakovost ali kadar se izogiba nevarnosti, naslanjati na vid, sluh, ročno spretnost ali občutek.

Zahtevnost delovne naloge spreminja jo še dodatni elementarni kriteriji, zbrani v razpredelnici. Ti elementarni kriteriji so:

Trajanje pazljivosti. Če se signali pojavljajo zelo redko, je potrebna manjša pazljivost, razen v primerih, kadar delavec kljub redkim signalom ne more prekiniti svoje pažnje. Odločamo se med dvema kriterijema pazljivosti:

V dolgih presledkih. V eni uri se pojavijo 4 signali ali manj. Presledki med signali so enakomerni, tako da izvajalec lahko takrat počiva. Ta kriterij se pojavlja poredko, praviloma takrat, kadar je delitev dela zelo velika.

Stalno. Ta kriterij se pojavlja pri veliki večini delovnih nalog. Priznava mo ga tudi takim nalogam, kjer se pojavljajo manj kakor 4 signali v eni uri, vendar v neenakomernih časovnih intervalih. Izvajalec med pojavitvami signalov ne more počivati.

Orientacija je otežena takrat, kadar mora izvajalec delovne naloge nadzorovati več točk z nepreglednimi signali (slabo razmeščeni instrumenti, slabo oblikovane skale itd.). Izvajalec delovne naloge mora poiskati med različnimi signali pravega. Zato se mora prej orientirati, na primer: delo v temnici; delo v rudniku, kadar je izvajalec odvisen samo od lastnega vira svetlobe. To značilnost pripisujemo tudi takrat, kadar mora izvajalec nadzorovati več točk hkrati, zlasti še, če so te točke nepregledno urejene, na primer: nadzorovanje dveh ali več komandnih plošč, ki so med seboj ločene.

Okolni pojavi, to je pojavljanje podobnih (lažnih) signalov v bližini (prostorski, časovni, po značilnostih itd.). Kadar je posameznost — signal — na katero moramo paziti, izolirana na čisti plošči, je signal brez motenj. Če pa je okoli posameznosti, na katero moramo paziti, več drugih posameznosti, ki nas motijo pri odločanju, upoštevamo motnje. Kontrola je skoraj vedno povezana z motnjami. Tvorni signali se lahko pojavljajo med motilnimi signali. Izvajalec delovne naloge je izpostavljen možnostim, da reagira na napačen signal. To povečuje utrujanje zaradi pazljivosti, na primer: šofiranje; preden konča izvajalec eno aktivnost, mora poslušati navodila za drugo; branje nepreglednih tabel; delo pri okencu itd.

Napeto gledanje. Včasih moramo kako značilnost ali podrobnost dalj časa (najmanj 0,1 min) opazovati, da lahko razberemo njen pomen. Takrat prihaja do statičnih obremenitev očesnih mišic, kar povečuje utrujanje, na primer: delo ob mikroskopu; kontrola drobnih sestavnih delov pod lupo; rezuša skic; dolgotrajno in natančno šrafitiranje itd.

Bivariabilno delo pomeni vodenje dveh delov telesa pri variabilnih elementih dela. Bivariabilno delo obremenjuje predvsem živčne povezave. Pri vrednotenju ga upoštevamo takrat, kadar se bivariabilni gibi pojavljajo v

pretežnem delu delovne naloge. Prepoznavanje bivariabilnih gibov smo pojasnili že pri zahtevi 1 D.

Hitrost upoštevamo takrat, kadar se v delovnem ciklu pogosto pojavljajo reakcijska razdobja s signali, na katere mora izvajalec delovne naloge različno reagirati. Med reakcijskimi razdobji se ne pojavljajo daljši premori; zato mora biti pazljivost stalna. Hitrost reagiranja vsiljuje tudi strojni proces. Reakcije so zato hitrejše od WF-tempa, na primer: lovljenje žareče žice in valjev v valjarni; šofiranje; struženje navojev itd.

Monotonija. Povzroča jo pomanjkanje signalov, ki sprožijo reakcijsko razdobje. Upoštevamo jo takrat, kadar proces vsiljuje izvajalcu delovne naloge takšno metodo dela ali delovni tempo, pri katerih se ponavljajo enaki signali s pogostostjo, manjšo od 4 signalov na uro (daljših od 20 minut). V času od signala do signala je obdobje, v katerem lahko pazljivost popusti, pa izvajalec naslednjega signala ne zazna. Monotonijo upoštevamo tudi v primerih, kadar se enaki signali trajno pojavljajo. Izvajalec delovne naloge je prisiljen, da ostane zbran pri delu, na primer: nadzorovanje stroja, ki ne zahteva posegov izvajalca; podajanje sestavnih delov na tekoči trak; ročno podajanje materiala na izsekovalnem stroju itd.

Prenašanje pažnje je lahko:

Preprosto. Pri pažnji ni potrebna neka posebna koncentracija. Signali so pregledni, reakcije preproste. Značilnost se pojavlja predvsem pri tistih delovnih nalogah, pri katerih je izvedena velika delitev dela, na primer: preproste operacije v proizvodnji; čiščenje prostorov; transport itd.

Zahtevno. Razpoznavanje signalov zahteva koncentracijo. Reakcije ne morejo postati avtomatizirane, na primer: nerutinsko delo; delo z ljudmi; delo z ljudmi na nezavarovanih strojih. Izvajalec delovne naloge se mora zanašati le na svoja čutila. Reagirane po občutku, na primer: vizualna kontrola.

Nepazljivost lahko povzroči:

Večjo škodo. Posledica nepravilnih reakcij je lahko večja ekonomska škoda. Za večjo škodo praviloma priznavamo mejo 8 točk po zahtevi 2 A. Le izjemoma te meje ne upoštevamo.

Poškodbe. Izvajalec delovne naloge mora posvečati del svoje pazljivosti preprečevanju možnosti, da bi se pri izvajanju poškodoval.

Ogrožanje življenja. Kadar je posledica možnih poškodb smrt ali trajna invalidnost, na primer pri delu pod napetostjo.

Pozor! Zadnje tri pogoje priznavamo tudi takrat, kadar pri normalni pazljivosti ni razloga, da bi jih vrednotili. Priznavamo jih že zaradi možnosti, da se pojavijo.

Trajanje obremenitve. Pri vrednotenju zahteve vedno izberemo tisto delovno aktivnost, ki je za delovno nalogo ali delokrog značilna ali traja pretežni del delovnega časa. Ko smo vrednotenje končali, ocenimo čas trajanja ocenjevalne aktivnosti. Aktivnost lahko traja ...30 % delovnega časa, ...60 % delovnega časa, izjemoma tudi več kakor 60 % delovnega časa. Pri zadnji možnosti točk ne odbijamo.

Največje možno število točk za zahtevo 3 A — naloga povzroča napor čutil — je 8 točk in sicer:

— za razpoznavnost signala in obseg pazljivosti od 0—5 točk

ostali kriteriji kot so: motnje, otežena orientacija, napeto gledanje, bivariabilno delo, hitrost, monotonija, prenašanje pažnje ter posledice nepazljivosti pa nam daje dodatno 3 točke.

Zahteva 3 B — naloga povzroča umski napor

Na umski napor vplivajo kriteriji iz zahteve 1 C, ter dodatni kriteriji kot so:

Konstantni ali variabilni elementi. Pravila so ista, kakor pri zahtevi 1 C.

Razpoznavnost informacij:

Dobra. Oblika, v kateri smo informacijo sprejeli, zadostuje, da sprejmemo odločitev. Informacije ni potrebno predelovati ali iskati dodatne informacije, na primer: dokazovanje pravilnosti izračuna, kadar elementi izračuna niso sporni; podroben tehnološki postopek; odpremnica za robo itd.

Slaba. Sprejeta oblika informacije ni primerna za odločanje. Informacijo je potrebno prilagoditi konkretni situaciji, ali pa jo dopolniti z manjkajočimi podatki, če je to možno, na primer: na osnovi grobih navodil izdelati konstrukcijo orodja; izdelati srednjeročni plan

kadrov; sklepanje prodajne ali nabavne pogodbe; rezultati, dobljeni z intervjujem kandidata za zaposlitev itd.

Seznajenost z informacijami:

Programirana. Izvajalec se pri opravljanju delovne naloge srečuje izključno s problemi oziroma sprejema odločitve samo s tistega področja znanj, za katere se je pripravil med strokovnim izobraževanjem. Izvajalec je torej za take odločitve programiran, na primer: od konstruktorja, za katerega smo zahtevali šolo strojniške smeri, zahteva delovna naloga samo reševanje strojniških problemov; rudar — kopač rešuje naloge izključno na odkopu.

Neprogramirana. Izvajalec za informacije, ki jih mora predelovati, ni z osnovnimi znanji programiran. Izvajalec mora manjkajoče področje znanj sproti pridobiti, kakor se naloge pojavljajo.

Sprejemati mora torej odločitve z več med seboj tematsko različnih področij, na primer: vodenje vzdrževalne službe v tovarni zahteva sprejemanje odločitev s področja strojništva, elektrotehnike, gradbeništva, planiranja, človeških odnosov itd. Ne moremo pričakovati od izvajalca, da bi bil pred zasedbo delokroga za reševanje tako različnih problemov vnaprej programiran (pripravljen).

Število informacij v ciklu:

Do pet. Pri tej značilnosti razumemo en cikel kot eno odločitev. Gre torej za to, koliko različnih informacij potrebuje izvajalec, da lahko sprejme eno odločitev. Meja je pet informacij. Praviloma se pojavlja do pet informacij.

Nad pet. Značilnost se pojavlja samo pri najbolj zahtevnih delovnih nalogah (raziskovalne aktivnosti, vodenje delovnih organizacij in podobno).

Razmišljanje. Informacije, ki so podlaga delavčevih odločitev, niso dovolj jasne in pregledne. Potreben je povečan napor pri razumevanju njihove vsebine. Značilnost se pojavlja pri nalogah, ki vsebujejo kombiniranje, izbiranje med raznimi možnostmi, analize pojavov in dejstev itd.

Komplicirana abstrakcija. Izvajalec dobiva informacije samo v abstraktni obliki. Za abstraktno obliko informacije štejemo sheme, diagrame, pravila, formule, prispodobne, zglede itd. Značil-

nost se pojavlja v delovnih nalogah, v katerih je umski napor zelo velik, na primer: raziskovalne naloge, projektno, vodenje delovnih organizacij.

Alternative. Veljajo ista pravila kakor v zahtevi 1 C, vendar se tokrat alternative nanašajo predvsem na lastno delovno nalogo.

Spomin. Delavec se mora pred odločanjem spominjati davno spoznanih informacij ali pa podrobnosti novjših informacij. Paziti moramo, da potrebe po spominu ne priznamo takrat, kadar ima delavec možnost, da potrebne informacije poišče iz literature ali druge dokumentacije. To je možno, kadar izguba časa bistveno ne vpliva na uspeh odločitve, na primer: telefonist lahko pozabljenost številke poišče v imeniku; čas, izgubljen za vzpostavitev zveze ni bistven. Komerčialist pri poslovnem razgovoru nima možnosti preveriti vseh informacij, ki so vsebina razgovora.

Zanašati se mora na svoj spomin; delovna naloga postane zahtevnejša.

Koncentracija. Če hočemo priti do odločitve, moramo zasledovati neko določeno pot, za katero ne vemo vnaprej, ali je najboljša in če bo pripeljala do želenega cilja. Vztrajanje na določeni poti zahteva povečano zbranost — koncentracijo. Če cilja ne dosežemo, se moramo vrniti na izhodišče, poiskati napako in nadaljevati v novi smeri. Ta značilnost je tipična za analitične naloge, predavanje, planiranje itd.

Hitrost. Zaradi časovnih omejitev, ki so zunaj delavčevega vpliva, si delavec ne more vzeti časa za premislek, niti nima možnosti, da bi preveril realnost podatkov, na osnovi katerih se odloča, odločitev pa kljub pomanjkljivi informaciji mora sprejeti. Ta značilnost je pogosta pri komercialnih nalogah, delu z ljudmi, reševanju zastojev v proizvodnji, vodenju sestankov itd.

Povečano tveganje:

Odgovornost. Pravilo je enako, kakor pri zahtevi 3 A. Paziti pa moramo, da smo prej vrednotili posledice nepravilnih reakcij, sedaj pa posledice nepravilnih zavestnih odločitev.

Nevarnost poškodb. To značilnost pripisujemo vsem tistim delovnim nalogam, katerih sestavni del je posredna odgovornost za varnost drugih. Takšna situacija je pri proizvodni režiji. Pod-

rejeni se lahko pri delu poškodujejo v situaciji, za katero se mora izvajalec delovne naloge zavestno odločiti. Povečan umski napor do neke mere difrencira odgovornost za druge (2 B).

Prenašanje informacije. Pravila so enaka kakor pri zahtevi 1 C.

Preverjanje cilja. Pravila so enaka kakor pri zahtevi 1 C.

Trajanje obremenitve. Pravila so enaka kakor pri zahtevi 3 A.

Kot delovni cikel označujemo razdobje, v katerem teče proces istovetenja in odločanja.

Dodatki so navadno povprečje delovnih faz, ki so jim informacije podlaga. Kadar za vrednotenje zahtevnosti dela uporabljamo samo tipično delovno fazo, moramo upoštevati samo njeno trajanje. Če se tipična delovna faza ne dogaja v vsem delovnem času, moramo odšteti ustrezno število točk.

Po podatkih je treba upoštevati, da nekateri med njimi delno nevtralizirajo druge, na primer:

— intenzivno razmišljanje ali vključevanje spomina navadno ne dopušča hitrosti pri odločitvah,

— nadzorstvena dela z občasnim preverjanjem terjajo sicer povečano koncentracijo pri delu, ne terjajo pa, da bi koncentracija trajala ves delovni čas.

Največje možno število točk za zahtevo 3 B — naloga povzroča umski napor 12 točk in sicer:

namen informiranja:

	točk
— obveščanje	0-2
— razlaganje	1-3
— prepričevanje	2-4

Ostali elementi kot so: aktivnost, razpoznavnost informacije, seznanjenost z informacijo, število informacij v ciklu, razmišljanje, komplicirana abstrakcija, spomin, koncentracija, hitrost alternative, posledice odločanja, prenašanje informacije in preverjanje cilja pa nam dajo dodatnih 8 točk.

Zahteva 3 C — naloga povzroča telesni napor

Osnovna razpredelnica združuje zahtevnost telesnega napora najvažnejša elementarna parametra, dolžino gibov in odpor proti gibom.

Dolžina gibov. Pri vrednotenju moramo ugotoviti povprečno dolžino gibov in jo razporediti v eno od predpisanih meje.

Obremenitev: Pri vrednotenju imamo na razpolago tri meje. Če vrednotimo gibe z nogo ali životom, so meje štirikrat širše. Točki, ki jih določimo za obremenitev noge s 24 kg, so enake točkam v razpredelnici za obremenitev lakta s 6 kg. Vpliv obremenitve je odločilen posebno pri navpičnih gibanjih ter pri vodoravnih gibanjih, pri katerih gibanju nasprotuje dejanska sila.

Pri vodoravnih gibanjih, pri katerih med gibanjem premagujemo samo vztrajnost mase (ki jo ima breme), samo gibanje (zaradi manjše hitrosti) ne povzroča povečanega napora; v tem primeru povečan napor povzroča samo statična sila, ki med gibanjem premaguje teža bremena.

Vplivi vodenja in drugi vplivi, ki povzročajo, da je osnovni napor bolj ali manj intenziven, so v dodatkih. Dodatki vrednotijo:

Držo telesa, ki v bistvu izraža obremenjevanje telesa s statično silo. Drža telesa je lahko:

Sedeča, stoječa. Pri vrednotenju ne delamo razlike med trajno sedečim in trajno stoječim delom. Utrujenje telesa je približno enako. Enako vrednotimo tudi takšna dela, pri katerih si delavec lahko drži poljubno izbira, na primer: delo ob tekočem traku; delo pri nakladanju kamionov; nadzorovanje stroja.

Prisilna. To značilnost priznavamo takrat, ko zaradi drže pride do statičnih obremenitev telesnih mišic, na primer: sklonjena drža nad strojem, ko se delavec ne more nasloniti; delo pri stroju, ko delavec ne more namestiti nog pod delovno mizo.

Neudobna. Delavec opravlja delovno nalogo v klečečem, čepečem ali ležečem stanju, na primer: ribanje tal na kolenih; ročno ravnanje betona.

Težavna. Praviloma priznavamo to značilnost takrat, kadar gre za delo nad glavo, na primer: popraviljanje avtomobila na dvigalu; beljenje ali glajenje ometa na stropu.

Statično silo. Pri večji statični sili se zmanjša dotok krvi v mišico. Zgorevalni procesi v mišicah potekajo brez kisika. Po sprostitvi morajo mišice ki-

sik nadomestiti. Čim dalj traja obremenitev, tem utrudljivejše je nadomeščanje. Dovoljeno trajanje obremenitve je vezano na velikost statične sile proti velikosti maksimalne statične sile. Kot mejo smo uporabili dovoljeno trajanje sile, ki je 0,7 maksimalne sile v mišici. Orientacijsko navajamo maksimalno statično silo za dele telesa, ki se najpogosteje udeležujejo dela:

— laket vodoravno	8,1 kg
— laket navpično	14,6 kg
— roka	3,1 kg
— prst	2,3 kg
— život	32,0 kg
— noga	26,3 kg
— stopalo	15,5 kg

Menjava sile:

Postopno. Ta značilnost se pojavlja v veliki večini delovnih nalog.

Trenutno. Delavec mora trenutno menjati silo mišic od popolne sprostitve do največje napetosti. Ta značilnost se pojavlja pri delu z vibracijskimi stroji, na primer: delo s pnevmatskim kladi-vom; lovljenje opeke.

Dviganje bremena:

9...25 kg. Meje veljajo za dviganje z eno roko. Če dvigamo z obema rokama, moramo upoštevati dvojno mejo. Višina dviganja ima mejo pri 800 mm. Ta meja se računa od stojišča delavca.

25...kg. Tudi tu veljajo vsa prejšnja pravila.

Hoja z bremenom:

12...25 kg. Ta značilnost se upošteva takrat, kadar je breme težje od 12 kg. Da priznamo »hojo«, mora delavec narediti najmanj tri korake ali prenesti breme najmanj 2 m daleč. Pri prenašanju bremena je pomembno tudi, ali so tla ravna ali strma. Za strmino štejemo tudi hojo po stopnicah, hojo po nevarnih (po debelem gramozu) ali spolzkih tleh (po ledu ali mastnih tleh).

25...kg. Pravila so enaka kakor zgoraj.

Usmerjenost gibov. Pravila so enaka kakor pri zahtevi 1 D. Ker smo pri 1 D vrednotili najtežjo fazo naloge, je malo verjetno, da ta naloga traja pretežni del delovnega časa. Zato praviloma tu upoštevamo eno stopnjo manj, kakor pri zahtevi 1 D.

proizvodnih problemov, če sta podrejena istemu vodji proizvodnje.

Različno. Delavca, ki sodelujeta, pripadata različnim organizacijskima enotama. Njuna nadrejena sta različni osebi. Če delavca ne najdeta rešitve problema, se reševanje prenese na višjo hierarhično raven, ki je dolžna sprejeti rešitev, na primer: orodjar in konstruktor orodja; skupinovodja in kontrolor; natakar in kuhar itd.

Tuje okolje. Delavec mora sodelovati z delavci, ki niso člani delovne organizacije. Sodelovanje mora trajati toliko časa, da je med sodelujočimi dosežena rešitev problema. Reševanje se ne more prenesti na druge delavce, na primer: delavec pri okencu in stranka; sprevodnik in potnik; računovodja in inšpekcija; naročnik in dobavitelj.

Drugi parameter v osnovi je potrebnost **intenzivnosti stika**, ki je lahko:

Površen. Pri sodelovanju se ne pojavlja mnogo alternativ, ki bi jih delavca, ki sodelujeta, morala rešiti. Stik je zreduciran predvsem na prenašanje dejstev, katerih razumevanje je nesporno, na primer: kupec v trgovini in delavec pri blagajni; telefonist in naročnik pogovora; delavec pri okencu za informacije.

Blizji. Namen sodelovanja je reševanje enostavnejših alternativ, ki že zahtevajo manjša pojasnila, če hočemo, da jih druga stran razume. Upoštevati moramo tudi nasprotno argumente druge strani. Rešitev je običajno kompromis. Ni potrebno, da se sodelavca tudi osebno poznata, na primer: kupec in prodajalec v klasični trgovini; strugar in skladiščnik orodja; kontrolor in delavec na stroju; referent za stanovanjske kredite in posilec za kredit.

Tesen. Naloga je tako zahtevna in alternativne tako zapletene, da se morata delavca, ki sodelujeta, večkrat srečati pri reševanju istih situacij in problemov. Rešitve pri realizaciji porajajo nove dileme, ki jih morajo sodelujoči reševati. Sodelujoči mora spoštovati interese druge strani. Poznati pa mora tudi karakterne lastnosti sodelavcev, na primer: inštruktor in kandidat za voznika; kupec in prodajalec v butiku, kadar je prodajalec tudi svetovalec; svetovalec v tuji delovni organizaciji in predstavniki delovne organizacije; kadrovik in kandidat za zaposlitev itd.

Zelo tesen. Ta značilnost se v delovnih organizacijah redko pojavlja. Sodelujoči naj bi se poleg dela v isti nalogi tudi ujemal po človeških in karakternih lastnostih. Uspeh ni možen, če katerikoli od sodelujočih naredi napako. Tak stik je bil značilen za bombniške posadke med vojno. V delovnih organizacijah se lahko pojavi pri timskem delu, kadar so timi izrecno sestavljeni za konkretno nalogo. Ekstremni primer zelo tesnega stika je sodelovanje vesoljske posadke.

V dodatkih so pogoji, ki otežujejo stik:

Namen stika je lahko:

Informacija. Stik je potreben samo za predajo informacije. Izvajalec je pri tem lahko popolnoma pasiven. Ko je predaja končana, je za delavca naloga opravljena, na primer: telefonist pri vzdrževanju telefonske zveze; vratar pri usmerjanju strank; blagajničarka v samopostrežni trgovini.

Skupno delo, razlaga. Sodelujoča imata različne poglede in stališča do skupnega problema. Če hočeta nalogo uspešno končati, morata najti optimalno rešitev, ki bo zadovoljila interese obeh strani (kompromis). Pomembno je, da ne trpi kvaliteta in količina dela, na primer: mojster in tehnolog pri pripravi novega tehnološkega postopka; planer materiala in nabavni referent pri usklajevanju dobavnih rokov; konstruktor in razvijalec pri iskanju nove konstrukcijske rešitve.

Prepričevanje, trgovanje. Zahteva se pojavi takrat, kadar mora delavec uveljaviti svoje stališče ne glede na to, ali se druga stran s tem strinja ali ne. Največkrat se pojavi v zvezi s tujim okoljem, na primer: socialni delavec mora pregovoriti alkoholika, da pristane na zdravljenje; pogajanje s kupcem za čim ugodnejše plačilne pogoje; uvažanje novih sistemov v delovno organizacijo.

Okolje pri stiku je lahko:

Naklonjeno. O naklonjenem okolju govorimo takrat, kadar si druga stran želi sodelovanja zaradi tega, ker sama ne more opraviti delovne naloge ali pa jo zaradi sodelovanja opravi lažje ali z manjšim tveganjem, na primer: tehniški risar želi od konstruktorja čimveč napotkov in navodil.

Neutrhalno. Druga stran ima pasiven odnos do potrebe po sodelovanju. Sodeluje samo takrat, kadar je k sodelovanju izrecno pozvana ali kadar sama zahteva sodelovanje. V praksi se takšno okolje največkrat pojavlja, na primer: vodja proizvodne delavnice in kontrolor; natakhar med naročanjem jedi pri kuharju; naročanje materiala v skladišču.

Odklonilno. Druga stran je prepričana, da je uporabljena rešitev v delovni nalogi napačna in poskuša to dokazati.

Drugi pogoji pri stiku so še:

Pomoč pri stiku. Delavcu lahko kdo drug vzpostavi stik, delavec aktivnost samo nadaljuje. Taka situacija mu nalogo olajšuje, zato jo vrednotimo kot pomoč pri stiku, na primer: vodja prodaje sklenc z naročnikom pogodbo o dobavi proizvodov. Prodajni referent se na osnovi vnaprej dogovorjenih sklepov dogovarja s kupcem samo še o podrobnostih (delne dobave, način transporta in embalaranje itd.).

Časovni ali duševni pritisk. Stik poteka pod časovnim pritiskom takrat, ko mora delavec v omejenem roku izpeljati nalogo do konca. Lahko pa mora sodelovati tudi v zadevah, ki za eno ali drugo stran niso prijetne (izvajati disciplinske sankcije). Take situacije delavcu nalogo otežujejo, oziroma zahtevajo povečano prizadevanje, na primer: vodenje sestanka, kadar mora priti do sklepa; izvedba prisilne izselitve.

Škoda ali korist za podjetje. To značilnost vrednotimo takrat, kadar je od uspešnosti stika odvisna velika škoda ali korist za podjetje. Pri ocenjevanju se lahko naslonimo na število točk po zahtevi 2A. Za veliko škodo naj bo okvirna meja 8 točk.

Največje možno število točk za zahtevo 5A — sodelovanje z drugimi je 8 točk in sicer:

— za intenzivnost sodelovanja v odvisnosti od položaja DM 0—6 točk.

Ostali elementi kot so: namen stika, okolje pri stiku, pogoji pri stiku pa nam dajo dodatno 2 točki.

Zahteva 5B — usmerjanje otežuje nalogo

Parametra, ki odločata o osnovni zahtevnosti, sta: vrsta dela in število sodelavcev, ki jih je treba usmerjati.

Vrsta dela

Organizacijsko. Organizacijsko usmerjanje upoštevamo takrat, kadar je vsebina nalog, ki jih mora skupina izvesti, operativnega značaja. Cilji v nalogi so določeni vnaprej. Delavec, ki skupino vodi, ni sodeloval pri določanju ciljev skupine. Njegova naloga je, da delo v skupini organizira tako, da bo naloga v optimalnem času in z optimalnimi stroški opravljena, na primer: vodja stroškovnega knjigovodstva; vodja proizvodne skupine.

Organizacijsko in ustvarjalno. Če so naloge tako nedoločene, da si jih mora skupina sproti korigirati, ali pa zaradi delnih rezultatov spreminjati cilje v nalogi, upoštevamo poleg organizacijskega usmerjanja tudi ustvarjalno. Takšne situacije se pojavljajo pri delu projektantskih skupin, pri vodenju konstruktorjev ali razvijalcev, pri vodenju raziskovalnih skupin itd.

Istovrstno. Kadar naloga vsebuje problematiko samo enega zaokroženega področja, vrednotimo takšno nalogo istovrstno, na primer: reševanje samo strojniških problemov vzdrževanja; vodenje kuhinje v samopostrežni restavraciji; vodenje ekipe dežurnih distributerjev v razdelilni transformatorski postaji.

Raznovrstno. Če delovna naloga vsebuje reševanje problemov z bistveno različnih področij, vrednotimo, da je usmerjanje takšne skupine raznovrstno. Naloge se pojavljajo predvsem na višjih ravneh organizacijske strukture. Lahko pa se pojavijo tudi v manjših delovnih organizacijah, v katerih ni možno izvesti večje delitve dela, če hočemo, da so delavci po času normalno obremenjeni. Pred ocenjevanjem se mora komisija dogovoriti, kdaj so naloge skupine po svoji vsebini dovolj različne, da se lahko razporedijo v skupino raznovrstnih del.

Sodelavci so lahko:

Neposredno podrejeni ali prirejeni. Pri vrednotenju po tem kriteriju ne delamo razlike med prirejenostjo in podrejenostjo. Neposredno podrejeni so tisti sodelavci, ki so po svoji organizacijski strukturi na prvi nižji hierarhični stopnji. Število teh sodelavcev upoštevamo v celoti.

Posredno podrejeni. Posredno podrejeni so vsi drugi sodelavci v organiza-

Čezmerno odvajanje toplote

Temperatura (°C)

Delo sede	18	15	...	18
Delo z umirjenimi gibi	15	10	...	15
Naporno telesno delo	13	3	...	13 ... 3
Točke	0	1	2	

4 E Pri delu z vodo, kislinami ali lugi lahko zmočimo obleko. Vpliv mokrote je odvisen od vrste tekočine, načina in pogostosti močenja. Vpliv traja, dokler je oblačilo mokro.

4 F Plini in pare vplivajo na čutila in dihalne organe. Velikost vpliva je odvisna od vrste plina ter od intenzivnosti in trajanja.

4 G Ropot vpliva na sluh z intenzivnostjo motilnih шумov, njihovo frekvenco, manjšanjem intenzivnosti in frekvence ter s trajanjem. Upoštevati je treba tudi vrsto dela (moti pazljivost). Kot orientacijo o intenzivnosti ropota lahko uporabljamo merjenje v decibelih.

4 H Sunki. Lastno ali tuje delo lahko povzroča sunke, ki se prenašajo na posamezne ude ali celotno telo. Velikost vpliva ocenjujemo po vrsti in intenzivnosti sunkov ter po njihovi pogostosti in po trajanju.

4 I Vpliv osvetlitve (bleščanja ali mraka). Svetlobni odboji in neposredna osvetlitev enako kakor pomanjkljiva osvetlitev ovirajo delo. Upoštevati je treba stopnjo, pogostost, hitrost spreminjanja ter trajanje osvetlitve.

Osvetlitev delovnega mesta (Lux)

Groba dela						
... 50	15	...	60	60	...	2000 2000 ...
Srednje natančna dela						
... 30	30	...	120	120	...	2000 2000 ...
Natančna dela						
... 60	60	...	250	250	...	1500 1500 ...
Zelo natančna dela						
... 150	150	...	600	600	...	1500 1500 ...
Točke	2	1	0	1		

Kadar je v bližini slepil vir svetlobe, dodamo 1 točko.

Kadar se intenzivnost osvetlitve spreminja, dodamo 1 točko.

Kadar svetlobna motnja traja manj od 30 % časa, odbijemo 1 točko.

4 K Nevarnost prehlada. Močno spreminjanje toplote, preprih na delovnem mestu ali ohlajanje telesa povzroča nevarnost prehlada, če ne odstranimo vzroka (npr. pri vožnji z akumulatorskim vozilom). Tudi prehanje iz zaprtih prostorov v odprte je nevarno za prehlad, posebno v hladnejšem letnem času. Upoštevati je treba intenzivnost, pogostost in trajanje vpliva.

4 L Neudobno delovno oblačilo. Delovno oblačilo je neudobno, če utruja zaradi teže, ovira gibanje zaradi oblike, povzroča potenje, vpliva na preglednost in dihanje ali zmanjšuje zanesljivost pri prijemanju. Upoštevati je treba intenzivnost in trajanje vpliva.

4 M Nevarnost poškodb. Upoštevamo samo vplive, ki jih kljub varnostnim napravam ni mogoče preprečiti. Takšni vplivi so npr.: trajno delo s pločevino, ki ima ostre robove, povzroča poškodbe kljub zaščitnim rokavicam. Predpise o varnosti in varnostne naprave, ki zmanjšujejo nevarnost poškodb, je treba v opisu navesti. Vpliv je odvisen predvsem od intenzivnosti učinka, verjetnosti za poškodbo in delno od tega, kako dolgo traja.

Dodatni delovni pogoji. Vsem pogojem okolice se pridružujejo še vplivi sodelavcev v okolici (delno v tesnih prostorih) in vpliv nerednega delovnega časa.

Največje možno število točk za zahtevo 4 — delovni pogoji je v povprečju 18 točk.

Zahteva 5 A — sodelovanje otežuje nalogo

Prvi parameter v razpredelnici, ki določa osnovne točke za zahtevnost, je položaj delovne naloge v organiziranem delu. Ta položaj izraža, ali je delovna naloga ožjega značaja ali pa sega izven okvira organizirane delovne enote. Parameter izražamo z **vodstvom**, ki je lahko:

Skupno. Za skupno vodstvo se odločamo takrat, ko poteka stik znotraj iste organizacijske enote, oziroma delavca, ki sodelujeta, imata istega nadrejenega. Če delavca ne moreta najti skupne rešitve, se odločitev prenese na njihovega nadrejenega, na primer: poenter in skupinovodja pri zbiranju podatkov za obračun OD; vodji dveh proizvodnih oddelkov pri usklajevanju

Hiter ritem: Če mora delavec s tako obremenitvijo, kakor smo jo vrednotili, slediti ritmu stroja ali naprave, ali če mora pod obremenitvijo izvajati gibe, ki so hitrejši, kakor jih predpisuje WF-tempo.

Trajanje obremenitve. Za določanje trajanja obremenitve so pravila enaka, kakor pri zahtevi 3 A. Obremenitev je lahko tudi daljša od 60 % delovnega časa. Če pri delu nastaja več vrst obremenitev, upoštevamo povprečje. Če upoštevamo le najnapornejši del delovnega cikla s kratko udeležbo, moramo še upoštevati, da je trajanje napora večidel krajše od 30 % časa.

Največje možno število točk za zahtevo 3 C — naloga povzroča telesni napor je 10 točk in sicer:

— na osnovi obremenitve lakta in dolžine gibov 0–5 točk

Ostali kriteriji kot so: drža telesa, statična sila, menjavanje sile, dviganje bremena, hoja z bremenom, usmerjenost gibov in hiter ritem pa nam dajo še dodatnih 5 točk.

Zahteva 4 — delovni pogoji

Vrednotimo po dvanajstih osnovnih vplivih. To so nesnaga (4 A), prah (4 B), olje (4 C), toplota (4 D), mokrota (4 E), plini (4 F), ropot (4 G), sunki (4 H), svetloba (4 I), prehlad (4 K), neudobna obleka (4 L), poškodbe (4 M). Spreminjanje nekaterih vplivov lahko izrazimo tudi številčno. Pri vplivih, ki jih navadno že merimo, smo odvisnost od intenzivnosti vpliva naslonili na merjene parametre. Takšni vplivi so toplota (4 D), ropot (4 G), svetloba (4 I). Pri drugih vplivih, ki jih še ne moremo meriti, smo zahtevnost stopnjevali z opisom. Stopnjujemo tako, da iz opisa večinoma lahko izluščimo značilne elementarne kriterije, ki so zaradi hitrega odločanja zbrani na pomožnem kartonu. Največjo intenzivnost vpliva dopuščamo pri največji intenzivnosti samo do meje, ko vpliv postane škodljiv zdravju. Mejo večinoma ugotavlja JUS standard. Pri vrednotenju zahtevnosti defa ob uporabi zaščitnih sredstev upoštevamo samo tista, ki so predpisana s tehničnimi ali varnostnimi predpisi.

Kadar se kljub zaščiti pred škodljivim vplivom pojavlja možnost poklicnih obolenj, intenzivnosti pojavljanja ne vrednotimo. Takšne primere moramo reševati z drugimi ukrepi (skrajšan

delovni čas, občasna odtegnitev vplivu, posebna zdravstvena zaščita itd.).

Zahtevnost posameznih vplivov stopnjujemo takole:

4 A Vpliv nesnage upoštevamo takrat, kadar so potrebna posebna čistilna sredstva, da se nesnage iznebimo. Snovi, ki povzročajo nesnago, so: prah sive litine, pesek in blato, snovi v kalilnici, rja, polirna pasta, laki, olja s prahom itd. Intenzivnost vpliva računamo po tem, kako obsežno je onesnaženje in kako težavno je čiščenje (npr. intenzivnost onesnaženja z lakom je večja od intenzivnosti onesnaženja z blatom). Velikost vpliva je odvisna tudi od njegovega trajanja do čiščenja.

4 B Prah ovira delavca takrat, kadar se mu useda na sluznico, dihalne organe ali oči ter s tem draži in suši organe.

Velikost vpliva ocenjujemo po intenzivnosti in dražečem učinku.

Velikost vpliva je odvisna tudi od trajanja.

4 C Olje terja intenzivnejše čiščenje. Velikost vpliva ocenjujemo po obsegu, kako prihajamo v stik z oljem. Upoštevati je treba še dražilni vpliv nekaterih vrst olja. Velikost vpliva je odvisna od trajanja (zaoljenja).

4 D Vpliv toplote se kaže predvsem v odklonih od optimalne temperature okolja (navzgor ali navzdol). Upoštevati je treba vpliv izžarevanja ter vpliv zračnega gibanja in vlage. Vлага in mirujoč zrak večata vpliv višje temperature, veter pa temu nasproti večja vpliv nižje temperature. Velikost vpliva je odvisna še od trajanja toplotne obremenitve.

Cezmerno dovajanje toplote

Temperatura prostora (°C)

Normalna vlaga	...22	...31	...36	...40	40...
100 % vlaga	...20	...28	...32	...34	34...

Otegnitev
vplivu (min/h)

Vpliv neposrednega izžarevanja	0	5	10	15	30
Točke	0	1	2	3	4

...da sta leti zmanjkalo finančnih sredstev, ker smo planirali deliti in pol dnevni izlet.

Iskrali se je anketni list in bil del vsakega mladincev, da ga imajo. Tako je po končani anketi bilo opovrnilo, da bi delalo v podjetju opretilih plošč 47 mladincev TO. Kasneje je bil seznam razpisanih, ker so se nekatere opretili in tako je ostalo na seznamu 25 mladincev. Po končani anketi so bili iskrali in delo je bilo razpisano.

Iskrali se je tudi drugače, ker so bili iskrali delo in delo je bilo razpisano 18 mladincev. Iskrali se je tudi na se lahko iskrali, ker so bili iskrali, ko so iskrali anketi. Ali se je iskrali iskrali, in če so bi

...in iskrali iskrali iskrali. Tudi ob teh besedah pa je potrebno zamisliti in upoštevati, da pri nas pravilno ravnanje z mladim človekom, ko pride delat v našo TO in ga že na začetku poskušamo pravilno urediti v delo kot tako, ali v delo DPO in s. m. o. p. r. v. o. r. n. o. v. Zato mi, da je za neuspeh naše delovne akcije potrebno iskati vire tudi kje drugje.

Na sestanku predsedstva OO ZSMS, ki je bil po delovni akciji, je bilo sklenjeno, da se seznani mladincev — neudeleženo v delovni akciji — razobesi na oglasne deske.

Sklep je bil izvrtan in upam, da nam bo drugo leto delovna akcija bolj uspešna.

Lejla

Po sledih elektronike

Na vsem svetu je danes že prisotna 50.000 računalnikov, od majhnih in velikih razsežnosti, ki so sposobni vsrčevati znanja in informacije. Sami pravimo s seboj: hardware — software.

Področniki so se v zadnjih letih razvijali hitro razvijali. Možno je že tako, tako pravzaprav govorimo, da vsakom koraku se približujemo znanju na računih z elektriko, vodo in plin, pri obratovanju avtomobilskih dobrotkov.

Načinovni deski — mikroprocesorji — (in meri le 1 dm) lahko uračuna morebitne osebnostne podatke za 1000 delavcev.

Na prvi doživetni listi so bili na vsaki deski okoli 1000 računov, kateri so računali 4 različne postavke in stali dosti več, kot je bil po veliki doživetni listi.

Na vseh letih, da bo v prihodnosti vsak računalnik opremljen s svojimi družinami. Zna bo vsako posamezno akcijo varoval bo pred pokvarjenimi, zaporniki si bo lahko pogovori ipd.

Na leto 1980 pa napovedujejo novo avtomobilsko novost — avtomobil z računalniški elektronično pa prevzema nadzor nad

računali, akumulacijam in zavornam.

Tudi naš vsakdanji telefonski poziv, ki teče preko elektronske centrale, pretehta in usmeri svojega elektronskega računalnika. Računalniki pa ne morejo razumeti človeškega govora, tako se moramo naučiti njihovega jezika. To pa znajo politični programerji. Računalniške firme se ukvarjajo z optičnimi čitalniki znakov (OCR — Optical Character Reader). Ti s svetlobnim žarkom odkupavajo ročno napisane črke in črtilke.

Podatki iz računalnika se pokazajo kot besedilo ali risba na majnem zaslonu, podobnem diapozitivu, ki ga tvorijo takodirni kristali med dvema steklenima ploščama.

O porastu računalništva je o vsem odločal razvoj in napredek tehnologije, katere pa je zares hitro poskočila v zadnjem času. Sedaj računalniški prodirajo tudi v vsakdanje življenje. Znanje in uporaba pa bo razširjena na vsa področja.

(Povzete iz ZIT)

Vesna

občevalne vede štejemo tiste, ki obravnavajo človeške odnose: psihologijo, sociologijo, pedagogiko in andragogiko itd. Zahteva po poznavanju teh ved veča umski napor pri sodelovanju.

Največje možno število točk na zahtevu 5B — usmerjanje otežuje nalogo je 8 točk in sicer:

— za vrsto dela in število sodelavcev od 0—6 točk.

Ostali elementi kot so vpliv na učinek, usmerjanje in sodelovanje sodelavcev pa nam dajo dodatno 2 točki.

3. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

11. člen

Vsak delavec ima pravico predlagati spremembe in dopolnitve tega sporazuma. O predlogu sklepa DS DO, ki določbe tega sporazuma tudi pojasnjuje in skrbi za njegovo pravilno izvajanje. Ta sporazum velja od 23.10.1978 dalje.

Občevalne vede štejemo tiste, ki obravnavajo človeške odnose: psihologijo, sociologijo, pedagogiko in andragogiko itd. Zahteva po poznavanju teh ved veča umski napor pri sodelovanju.

Največje možno število točk na zahtevu 5B — usmerjanje otežuje nalogo je 8 točk in sicer:

— za vrsto dela in število sodelavcev od 0—6 točk.

Ostali elementi kot so vpliv na učinek, usmerjanje in sodelovanje sodelavcev pa nam dajo dodatno 2 točki.

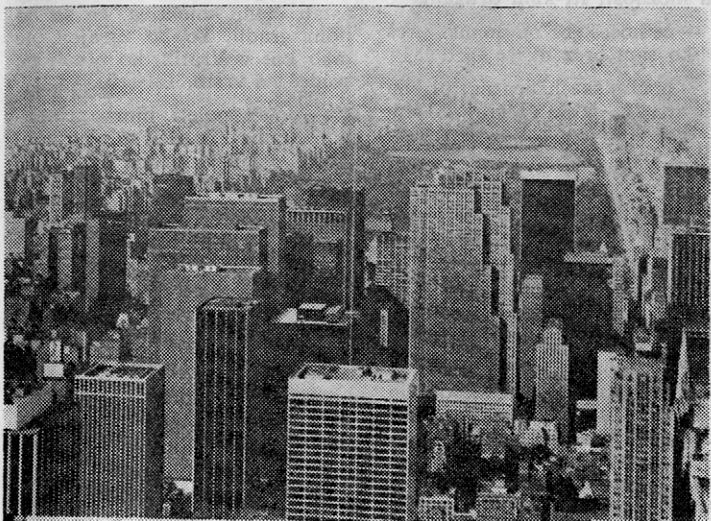
Vsak delavec ima pravico predlagati spremembe in dopolnitve tega sporazuma. O predlogu sklepa DS DO, ki določbe tega sporazuma tudi pojasnjuje in skrbi za njegovo pravilno izvajanje. Ta sporazum velja od 23.10.1978 dalje.

Vtisi s potovanja po Ameriki

Potovanje je trajalo 4 dni, in sicer od 17.—26. 9. 1978. Organizacijo potovanja je izvedel JAT, strokovno pomoč pa Slovenija-les.

Potovanje je bilo organizirano z namenom, da si ogledamo sejem strojne opreme za lesno industrijo, ogled nekaterih tovarn in seznanitev z organizacijo prodaje naših izdelkov v Ameriki.

izdelavo masivnega pohištva uporabljajo les tanjših dimenzij, ki ga po dolžini, širini in debelini zlepijo v večje bloke, iz katerih narezujejo frize za nadaljnjo obdelavo. Za izdelavo lepljenega lesa uporabljajo krožne žage, brusilke brez skobljanja in krpanja. Na sejmu je bilo tudi opaziti, da Amerikanci ogromno pozornosti posvečajo orodju za obdelavo lesa.

Pogled na severni del New Yorka z mestno biblioteko, trgovskim centrom znanega bogataša Rockefellerja, katedrala sv. Patricka, most Georgea Washingtona in Jankee stadion ter centralni park, ki je kot biser vrinjen med betonske stolpnice

Potovanje je bilo nadvse koristno, polno vtisov in doživetij. Let aviona od Zagreba do New Yorka je trajal 9 ur brez vmesnega pristanka. Takoj po pristanku v New Yorku je potrebno uro pomakniti za 5 ur nazaj. Tja smo prileteli v nedeljo zjutraj in ves dan smo izkoristili za ogled mesta. Mesto s svojo okolico šteje 14 milijonov prebivalcev; je poslovno mesto, naseljeno v glavnem s priseljenci Azije, Evrope, Južne Amerike in črnci. Vse kar se po svetu dogaja, je možno v tem mestu videti. Mesto je gosto naseljeno, poznano po velikem številu in po visokih nebotičnikih, poznano pa tudi po bogastvu kakor tudi po veliki revščini.

V ponedeljek zjutraj smo poleteli v državo Kentucky v mesto Louisvillu, kjer smo si ogledali sejem lesne strojne opreme. Za ogled sejma je bil planiran ponedeljek in torek. Na sejmu je bila predstavljena ameriška, japonska in evropska strojna oprema. Zanimali smo se predvsem za ameriško strojno opremo, ker evropsko poznamo iz naših lesnih sejmov.

Amerikanci so razstavljali v glavnem strojno opremo za obdelavo masivnega lesa in za plastificiranje. Njihovi stroji so težki, robustni, vendar funkcionalni in sigurni v obratovanju. Za

Za našo TO so bili zanimivi naslednji stroji:

1. za obrat pohištva posebni spajalni stroj po širini in debelini in brusilni stroj namesto skobelnika

2. za obrat opažne plošče brusilni stroj namesto skobljanja elementov.

Sredo in četrtek smo koristili za ogled dveh tovarn v državi Indiana pri kompaniji Kimball Office in Tell City. V prvi tovarni delajo televizijske omarice in pisalne mize; zaposlenih je 410, od tega 60 v režiji in ustvarijo 28 milijonov dolarjev letne prodaje. Tovarna je stara, strojna oprema brez posebnosti, varnostne naprave slabe. Povsod delajo 5 dni v tednu po 9 ur na dan. Tovarna dobi ves les že pripravljen, to je v frizih in posušen. Kvaliteta izdelkov je zelo dobra, tempo dela izredno hiter. Edina zaščitna sredstva, ki so obvezna, so zaščitna očala.

Druga tovarna izdeluje razne oblažene stole. Zaposlenih je 105, od tega 15 v režiji, letna prodaja znaša 5,5 milijonov dolarjev. Tovarna ima dva obrata: v prvem izdelujejo lesena ogroda stolov, v drugem pa tapacirajo. Tovarna, ki je po velikosti strojne opreme primerljiva z našo TO, ima samo dva vzdrževalca, od katerih se eden ukvarja še z avtomatskim kurjenjem od-

padkov kljub zelo hitremu tempu dela in zastojem. Tudi ta tovarna je stara, zgrajena je bila leta 1917, strojna oprema je zelo različna, od starih strojev do najnovejših zamisli; strojna zaščita je slaba, delovni pogoji težki, kvaliteta izdelkov pa zelo dobra. Les, ki ga predelujejo, je že posušen, nerobljen, razrežejo najprej po dolžini z izrezom grč, nato pa po širini. Edino v tej tovarni smo videli, da skobljajo po debelini in to verjetno zaradi zastarelosti strojne opreme. Nato se nadaljnja obdelava vrsti po že opisanem postopku: les lepijo po širini, debelini, razlagajo v frize, ves nadaljnji postopek pa je podoben našemu v obratu pohištva.

Pri firmi Andersen v državi Minnesota smo si v petek ogledali eno največjih tovarn za proizvodnjo oken in pomičnih drsnih vrat. Tovarna je zelo moderna in ima 20 ha pokrite površine. Osnovna surovina je bor, ki ga dobijo v suhem stanju in ga letno porabijo približno 160.000 kub. m. Letno proizvedejo 2.400.000 kos oken in 350.000 smučnih vrat; letna prodaja znaša 273 milijonov dolarjev. V tovarni je zaposlenih 3.500 delavcev, od tega jih je 1.000 na terenu za nabavo, prevzem in prodajo. Dnevno odpremo približno 50 vagonov izdelkov.

Njihov program vsebuje 80 % oken, obloženih s plastiko in 20 odstotkov natur proizvodov. V Ameriki je še zmeraj upoštevana plastika. Kljub temu da je večina njihovih izdelkov prevlečenih s plastiko, ves les impregnirajo, izrežejo vse grče in izdelke strojno tako kvalitetno obdelajo, da brušenja lesa ne poznajo. Vsa okna in vrata so dokončno izdelana vključno z zasteklitvijo. Vsa dela so normirana, možnost preseganja norm je do 40 odstotkov, letni zaslužek v neposredni proizvodnji znaša 12—15.000 dolarjev, ob koncu leta delijo še dobiček, ki znaša maksimalno do 3.000 dolarjev, odvisno od prizadevnosti posameznika. Tovarna zelo dobro plačuje in zaposluje samo dobre delavce. S svojimi proizvodi pokriva 15 odstotkov celotnih ameriških potreb.

V petek zvečer smo poleteli nazaj v New York, kjer smo si v soboto ogledali način prodaje naših izdelkov v Ameriki. Izdelki, proizvedeni v Jugoslaviji, ki se prodajajo v Ameriko preko Slovenijalesa, potujejo po dveh postopkih:

Prvi način je ta, da prodajamo izdelke samo skozi predstavništvo, ki ga ima Slovenijales v New Yorku direktnim kupcem (grosistom); drugi način pa je ta, da naše izdelke v razstavljenem stanju naročajo tovarne Slovenijalesa v Ameriki. Slovenijales ima v Ameriki štiri tovarne — sestavljalnice, ki poslujejo po ameriških predpisih. V teh tovarnah naše izdelke sestavljajo v končne izdelke, pripravljajo, odstranjujejo napake, montirajo njihovo okovje in prodajajo kupcem. Ta način prodaje je najtežji, ker prodaja poteka po posameznih komadih.

Nedeljo smo izkoristili za ogled mesta, v ponedeljek pa poleteli v domovino.

Vse dneve bivanja v Ameriki smo bili priče veliki organiziranosti, točnosti in discipliniranosti. Na splošno so Amerikanci zelo pridni delavci, njihov tempo dela je tako hiter, da se ga ne da opisati in nihče ne bi verjel, dokler ne bi sam videl.

Za zaključek samo to:

Boljšo Ameriko kot je Amerika imamo v Jugoslaviji; če pa jo bomo pri tej produktivnosti in discipliniranosti obdržali, pa je že drugo poglavje.

Vinko Čuden

Zdaj bom pa začel pisati

Dan, kakršen je bil včeraj in kakršen bo jutri. Razpoloženje enako kot včeraj, za kosilo repa in žganci kot včeraj, v istih rjavih hlačah in sivem puloverju kakor včeraj, z isto ženo kakor včeraj. Tak je bil na današnji dan Jaka, ko je srečal Pepeta, kateremu se je že na pleši svetilo, da nosi dobro novico. Katero le neki?

»Jaka, Jaka si slišal, honorarje za prispevke v GLASILO so povišali! Kaj takega! In to kar za 20—25 %. Ja, vse se draži, pa se je še to. Pomisli, če vsak mesec napišeš vsaj en članek s približno 30 vrsticami, pa ga imava en liter. Če pa hočeš svojo staro peljati na večerjo, se boš pa malo bolj potrudil in boš pač napisal članek za pol strani Glasla. Če pa hočeš zgraditi hišo, boš pa moral...!??«

Jaka je odprtih ust zijal v Pepeta in verjetno potihem računal koliko vrstic bo potrebno za hišo, končno pa je le izdaval: »Zdaj bom pa začel pisati. Zdaj pa ni več tako kot včeraj.«

NOVI CENIK

A. Honorarji za pismene prispevke

- prispevki, ki zahtevajo veliko zbiranja in samostojnega obdelovanja gradiva: izvirni uvodni članki, izvirne reportaže in literarni sestavki, analize o poslovanju posameznih dejavnosti v DO in razprave 1,00
- samostojni prispevki oziroma komentarji o delu samoupravnih organov in družbenih organizacij članki o problemih življenja in dela v kolektivu ali občini, prevodi zahtevnejših strokovnih tekstov ipd. 0,80
- prispevki, ki ne zahtevajo večjega angažiranja avtorja, kot: izvlečki iz zapisnikov, prevodi preprostejših tekstov, dodatna obdelava podatkov, ki so jih posamezniki že po službeni dolžnosti morali predložiti samoupravnim organom ipd. 0,60
- zanimiv kratek prispevek do 10 vrstic 6,00
- šala s poljubno tematiko nad 10 vrstic 7,00
- krajša šala s poljubno tematiko 4,20

B. Honorarji za slikovno gradivo

- originalne fotografije 10,00
- prosta karikatura ali risana šala se ocenjuje po izvirnosti in obsežnosti od 20—120.— din (o kvaliteti in izvirnosti odloča uredniški odbor)
- shema stroja ali strojne naprave 48,00
- shema dela stroja ali strojne naprave 18,00
- samostojno pripravljeni grafikoni in diagrami 18,00
- križanke do 20 gesel 30,00
- križanke do 70 gesel 48,00
- križanke do 90 gesel 60,00
- križanke nad 90 gesel 156,00

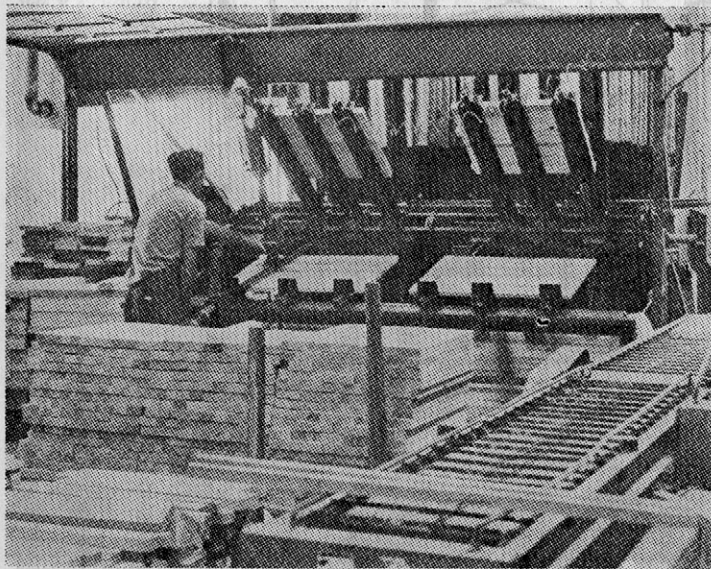
C. Ne honorirajo se pa prispevki:

- razni ponatisi iz ostalih sredstev obveščanja
- ponatis risanih šal in podobnega iz ostalih sredstev obveščanja
- osmrtnice
- polzvedovanja
- zahvale
- preklici
- oglasi
- ipd.

Uredništvo si pridržuje pravico, da vse prispevke, ki zaradi svoje oblike ali vsebine, niso zajeti v zgornjem ceniku, oceni po lastni presoji in določi višino honorarja.

Cenik je bil potrjen na seji delavskega sveta DO in velja od 13. oktobra 1978 dalje.

Uredniški odbor

Linija za širinsko spajanje lesa za okna

Rezultati ankete

Izvršni odbor konference OOS LIP, Lesna industrija, Bled je dobil pobudo za gradnjo počitniške hišice na že obstoječi lokaciji na Voglu v Bohinju. Da pa bi lahko ugotovili kakšen je interes članov kolektiva za gradnjo omenjene počitniške hišice, smo 7. avgusta razpisali anketo.

Rezultati ankete so naslednji:

A. Udeležba:

— poslanih anketnih listov 1000 kom
— pravilno izpolnjenih 394 kom
— nepravilno izpolnjenih 8 kom
— ni bilo vrnjenih 598 kom

B. Odgovori na vprašanja v anketi pa so bili naslednji:

1. Ali je lokacija na Voglu primerna?

Odgovori:
— z DA 200
— z NE 194

2. Če vam lokacija na Voglu ni všeč, navedite, kje bi bila lokacija bolj primerna?

Odgovori:
— na morju 9
— na Kobli 4
— drugi kraji 4

3. Ali je predvidena kapaciteta primerna?

Odgovori:
— primerna 149
— premajhna 40
— prevelika 11

4. Počitniška hišica na Voglu bi bila po vašem mnenju zasedena?

Odgovori:
— celo leto 119
— v zimski sezoni 81
— v poletni sezoni 33

5. Kdaj bi se vi osebno ali z družino odločili za počitnice v hišici na Voglu?

Odgovori:

— pomladi 45
— poleti 84
— jeseni 43
— pozimi 125
— nikoli 97

6. Kaj predlagate glede prehrane?

Odgovori:

— organizirana prehrana 138
— zasebna prehrana 62

7. Ali ste pripravljeni za zbiranje sredstev za gradnjo počitniške hišice solidarnostno delati?

Odgovor:

— eno soboto 151
— dve soboti 30

8. Ostali predlogi in pripombe: — zgraditi čimprej, če bo potrebno delati solidarno tudi 2 soboti,

— organizirana prehrana bi bila primerna v času največje zimske ali letne sezone sicer pa ne bi bila racionalna,

— kapaciteta 21 ležišč je primerna, če je od tega del skupnih (pomožnih ležišč), če pa so to sobe z 2-4 posteljami pa je kapaciteta prevelika, saj to potem ni več počitniška »hišica«,

— predlagam, da se namesto počitniške hišice napravi počitniški dom, ki bi bil po kapaciteti podoben našemu domu v Seči,

— pozimi organizirana prehrana, poleti možnost zasebne; čimprej začeti delati,

— če bi bilo premalo sredstev od 1 sobote, sem za 2 delovni soboti, prehrana naj bi bila vsaj pozimi organizirana, čimprej naj se začne delati,

— za izlet v hribe in smučarjijo ni potrebna gradnja in vzdrževanje počitniške hišice na Voglu, ker vsi delavci stanujejo v bližini športnih centrov tako LIP kakor GLG. Za počitnice ob

morju je potrebno 5-7 ur vožnje, za izlet v hribe in smučanje pa 1-2 ure v katerikoli center,

— pripravljeni smo delati v kolikor bodo ta sredstva namenjena domu, vendar nas skrbi, da zaradi premajhne kapacitete ne bomo prišli vsi na vrsto,

— pripravljeni smo delati v kolikor bodo ta sredstva namenjena domu, vendar pa nas skrbi, kako se bomo vsi zvrstili, da ne bodo koristili dom vedno le eni in isti,

— pripravljeni smo delati, v kolikor bodo ta sredstva namenjena domu. Želja je, naj bi dom uporabljali samo naši zaposleni,

— v kolikor bi bila prehrana individualna, dom ne bi bil vzdrževan. Akcijo pozdravljam, ker se v tej smeri premalo investira z ozirom na razvoj podjetja so potrebe velike,

— obnoviti počitniški dom ob morju,

— denar iz rezervnega sklada,

— potrebno bi bilo nabaviti dnevne karte po nižji ceni,

— z gradnjo pričeti čimprej,

— najprej urediti primerni počitniški dom na Jadranu, kjer bi bilo mogoče kopanje in v bližini morja (pride v poštev samo srednji in južni Jadran) šele nato na zimsko sezono,

— kuhinja naj bi bila opremljena z vso potrebno posodo,

— predlagam, da delamo vse sobote in nedelje,

— za Bohinjec ni primerno,

— naj se kmalu naredi, še to sezono,

— ker je celo podjetje na področju alpskega sveta, moramo misliti bolj na morje in ker je naša »Seča« več ali manj tudi v hribih, poiščimo morje kakršnega sedaj LIP Bled nima,

— tudi počitniški dom v Seči bi se moral malo bolj urediti,

— Novigrad smo prodali zato, da se na Voglu gradi,

— solidarnostnih sobot nisem pripravljen delati, ker sem preveč sobot in praznikov delal v Seči,

— da se začne čimprej, da ne bo ostalo le pri anketi,

— počitniški dom v bolj mirnem kraju, primerna bi bila planina Jezero,

— predlog — kino dvorana,

— na vprašanje vam odgovorim samo eno, nimam stanovanja in se ne zanimam za počitniško hišico,

— raje dokupite še prikolico,

— ker živimo na področju gorskega sveta, si želimo v dopustu tople morske vode in vročega sonca,

— počitniška hišica pri morju bi po mojem mnenju bolj odgovarjala zaradi tega, ker se je večina članov Seče naveličala, nima pa možnosti iti kam drugam,

— če hočeš gor na dopust, greš lahko sam brez hišice in dela,

— počitniška hišica naj bi bila kje drugje, izven Bohinja. Smučišče je tudi na Kobli,

— mislim, da bi se v okviru SOZD lahko zmenili in sezidali počitniški dom ob morju, tak kakršen mora biti za današnje čase. Lokacija Ribčeva hiša v Seči,

— na Voglu ni primerna lokacija — na Pokljuki,

— za smučanje imamo vse pred nosom: Zatrnik, Kobla in Vogel. Počitniški dom v okolici Zadra pa bi služil za počitnice, kjer je bolj sigurno vreme in topleje, so pa v sezoni direktne avtobusne veze do Šibenika. Lokacija bi bila lahko tudi na otokih Pašman ali Ugljan, kjer so trajektne veze in ceste. Možno pa je tudi nabaviti več prikolic in jih postaviti v tej okolici,

— sem za počitniško hišico v Dalmaciji, ker imamo Vogel vsi v TOZD dovolj blizu, poleg tega pa tudi ostala gorenjska smučišča,

— predlagam, da se nabavi še več prikolic, le-te naj se postavijo v kraje, kjer je vreme bolj sigurno in morje čisto, cene pa naj bi bile dostopne tudi delavcu,

— boljše bi bilo napraviti hišo nekje v Dalmaciji, kjer je lepo

vreme, za smučarjijo imamo dovolj prostora doma,

— najbolj primerna lokacija je na morju,

— če hočeš iti na Vogel, gre lahko vsak sam!

— smučišče je blizu in se lahko vsakdo vrača zvečer domov. Sredstva pa uporabimo raje za dokončno ureditev doma v Seči in nabavo prikolic (katerih uporaba naj bi bila cenejša),

— to bi bilo samo za šefe in za pisarniško osebje, za delavce pa ništa,

— ni potrebno, jaz imam hišo v Bohinju,

— da pridemo na vrsto tudi ostali člani kolektiva, če se bo dom gradil, ko bo zgrajen, ne tako kot v Vratih, ko nikoli ne prideš na vrsto,

— Vogel poleti nima primeren izhodiščnih točk za planinske ture, pozimi pa ni nič dražje, če grem smučat od doma, za popoldansko smučanje pa je bolj primerna Kobla, nabaviti bolje še kakšno počitniško prikolico,

— zdi se mi, da je razmišljanje o gradnji počitniške hišice v vsakem primeru v tem trenutku neprimerno. Treba bi bilo razmišljati, kako rešiti oddelek »pohišvo« iz sedanje neurejene in nesmiselno zakomplicirane prototipne proizvodnje v mini serijah (21),

— nesramne pripombe: (1),

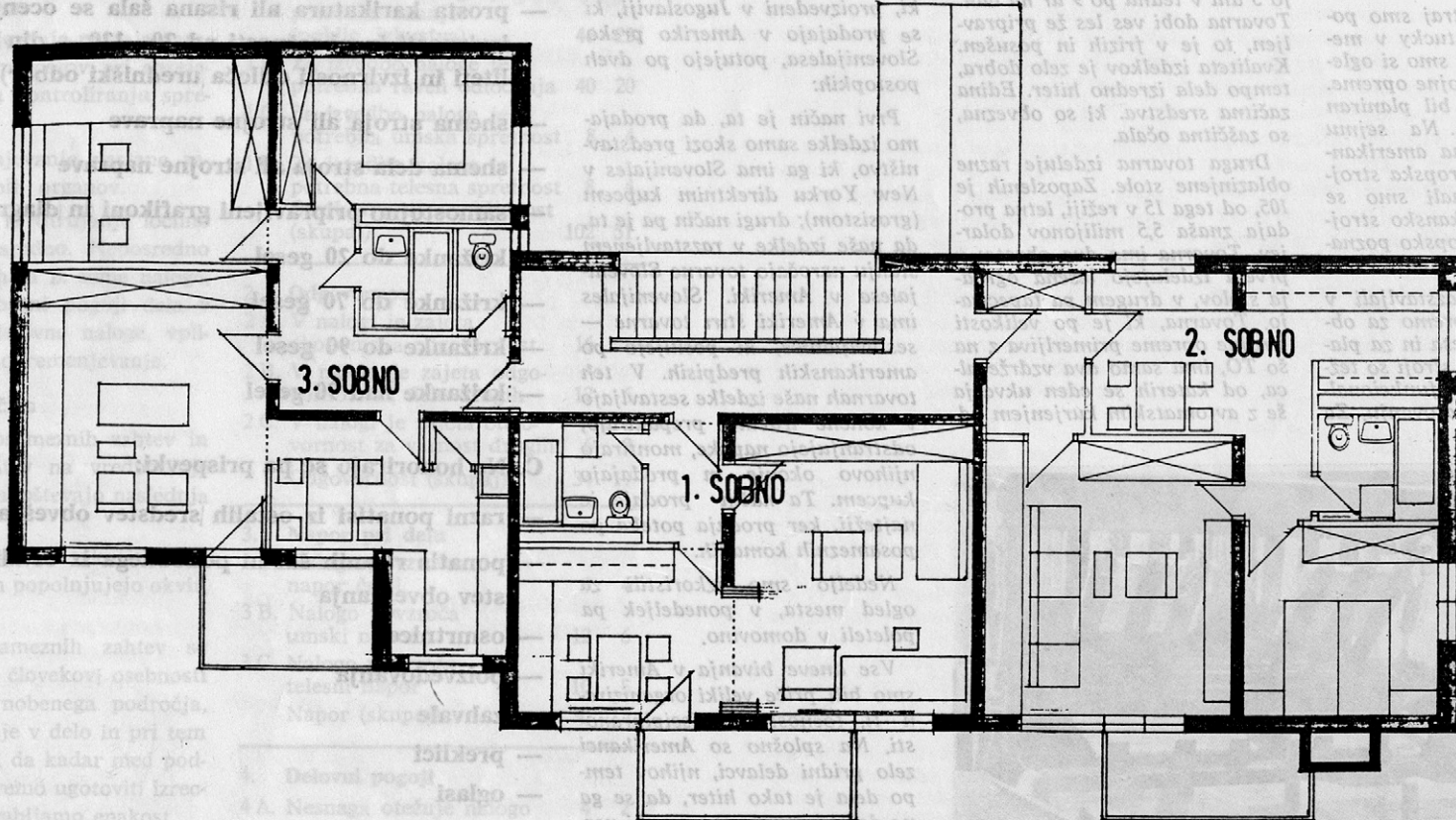
— izbrati najprimernejši projekt in čimprej začeti z gradnjo, zamujenega je že veliko,

— zaradi bližnje transportnih sredstev bi bila verjetno bolj prikladna lokacija, kje na Ravnan ali zgornji Kobli.

Menim, da k anketi obširni komentar ni potreben. Od 1000 zaposlenih se je odločilo za gradnjo hišice na Voglu 200 ali točno 20%, ostalih 800 ali 80% pa je proti (19,4 + 60,6 %) ali pa se ni hotelo izjasniti in niso vrnili anketnih listov.

Predsednik IO KOOS:
Stefan Banko

Družbena gradnja v Mojstrani

Gradbeno podjetje SGP Gradbince Kranj, TOZD SVG Jesenice je začelo letos maja graditi 2 stanovanjska bloka v Mojstrani. Gradnja poteka po programu, tako da bo v mesecu aprilu 1979 možna že vselitev. Vsak blok ima 9 stanovanj. To grad-

njo lahko imenujemo usmerjeno gradnjo in ni za trg, ampak je namenjena izključno domačinom. Že sam podatek pove, da je 6 stanovanj kupil KO-OP Mojstrana, 2 stanovanj Gostinsko podjetje iz Mojstrane, 2 Osnovna šola Moj-

strana, 2 LIP Bled in eno stanovanje Elim Hrušica. S petimi stanovanji pa razpolaga Samoupravna stanovanjska skupnost za potrebe solidarnosti. Delitev teh stanovanj bo potekala po kriterijih a) upokoenci, b) socialno šibki in c) mlade družine.

Sama gradnja blokov se je pričela šele takrat, ko so bili kupci že znani. V vsakem objektu so 3 trosobna, 3 dvosobna in 3 enosobna stanovanja. Zunanja oblika je arhitektonsko tako izdelana, da se vklopi v obstoječe stavbe v Mojstrani. Prav zaradi

tega ima vsak blok samo devet stanovanj. Druga faza gradnje — še nadaljnjih 3 blokov pa se bo pričela spomladi 1979, ko bosta prva dva gotova za vselitev. Leta 1980 pa bodo vseljivi še ostali 3 bloki in bo na voljo še nadaljnjih 27 stanovanj.

Dolina Aoste ...

Tako kot vsako jesen, je sindikalna organizacija TO »Tomaž Godec« skupaj s turistično agencijo SAP—VIATOR iz Ljubljane organizirala izlet za člane kolektiva in njihove sorce, tokrat po deželah Italije in Francije z ciljem obiska znanega zimskošportnega središča Chamonix v Franciji. Izleta se je udeležilo skoraj 90 oseb.

to dolino — dolina gradov. Posebnost doline je, da raste tu veliko vinske trte, čeprav je skoraj v isti višini bujna vegetacija smrekovega in mecesnovega gozda, pozimi pa zapade celo večja količina snega do nižin. Aosta je namreč na višini Gorenjske pokrajine.

Po prihodu in večerji smo si ogledali to staro zgodovinsko

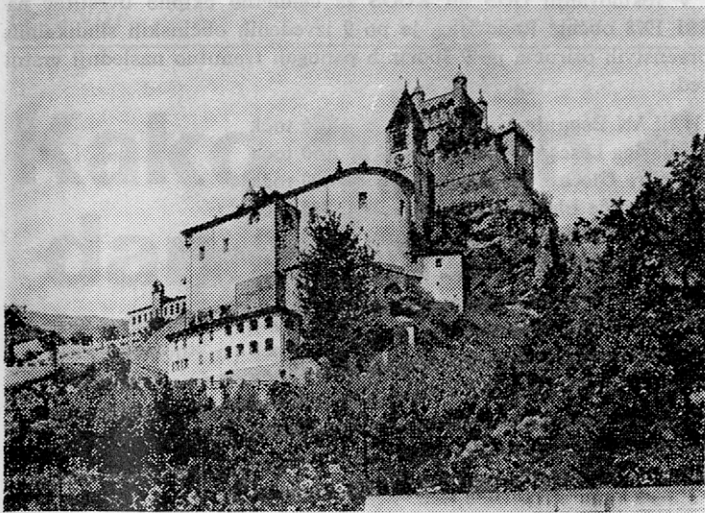
no in vetrovno. Kljub temu, da nam našega cilja ni uspelo doseči, pa smo vendarle s posebno zobato železnico potovali pod najvišji vrh Evrope Mont Blanc. Dvignili smo se sicer samo na višino 2.000 m do ledenika, pa smo bili vendar zadovoljni, da smo videli te gorske masive od blizu. Po kratkih obiskih po trgovinah in s spominki, smo se napotili dalje po dolinah, kjer so znana smučarska središča Megève, St. Gervais. Ustavili smo se v dolini Iseere v zelo znanem zimskošportnem centru Courchevel. V tem mestu, kjer so postavljeni sami hoteli s skupno preko 30.000 postelj in mnogimi žičnicami, nismo imeli posebnega občutka, da smo prenočili na višini skoraj 2.000 m nad morjem. Zvečer, ko smo se vrteli ob glasbi in prepevali ob znanem

francoskem vinčku, so zunaj zaplesale tudi prve snežinke. Ko smo se prebudili, je bilo okrog nas še več centimetrov snega. To je bil tudi vzrok, da smo morali spremeniti smer povratka domov, kajti v planu smo imeli obisk še enega velikega športnega centra Val d'Isere. Prehod preko tega 2.800 m visokega prelaza ni bil možen zaradi zapadlega snega. Kljub temu smo bili z novo potjo naše poti, ki nas je vodila proti Grenobleu in nazaj preko 2000 m visokega znanega prelaza Mont Cenis, zadovoljni.

Na vsej poti proti domovini, potovali smo preko Torina, Alexandrije, Verone, Brescie — nas je spremljalo ponovno toplo jesensko vreme. S kratkimi odmori in v veliki želji priti kmalu domov, smo prispeli preko prehoda v Gorici nazaj v domovi-

no. Pot nas je vodila ponovno po Baški grapi in preko Jelovice, saj je ta smer za nas najbližja. Smentana reč: presenetilo nas je vreme. Nihče ni pričakoval, da je bilo v času naše odsotnosti vreme na Gorenjskem tako muhasto in slabo. Na naši poti smo se več ali manj »cvrli« v avtobusu in zunaj, ko pa smo se vračali preko Soriške planine, je padal sneg. Prav pod vrhom smo morali ustaviti avtobus in ga porivati po 30 cm zapadlem cestišču. Naši vrli fantje in dekleta so premagali tudi to oviro in kljub pozni nočni uri (ura je bila okrog 2. ure zjutraj) smo vendarle srečni in veseli prispeli domov.

Ker smo bili tudi letos z izletom zadovoljni, vsi pričakujemo drugo leto podobni izlet, seveda pa kam drugam. **23**

Eden izmed mnogih gradov v dolini Aoste

Ker je bila pred nami dolga pot, smo odrinili iz Bohinja zjutraj, vožnjo pa smo zapuščali šoferjema Marku in Janezu. Pot nas vodila preko Soriške planine, Baške grape, v Novi Gorici smo prestopili našo mejo. Kmalu se je zdani in pred nami so se vrstila italijanska mesta Benetke, Padova, Verona, veliko industrijsko mesto Milano. Vso pot nas je spremljalo lepo sončno vreme, tako da smo mimogrede hitro pogledali na stran pot proti Gardskemu jezeru. Tu je vladalo še pravo poletje, saj je sonce močno žgalo, voda je bila izredno topla, ni manjkalo turistov.

Proti večeru smo prispeli v dolino Aoste, kjer smo videli na vsakem koraku veliko lepih, starih gradov. Italijani imenujejo

mesto, ki je našlo mesto med znanimi turističnimi kraji Italije, poleti, predvsem pozimi z znanimi smučišči. Mesto ima precej hotelov in objektov, ki spadajo zraven.

Po dobro prespani noči v hotelu Garni Pradiso, smo rano zjutraj odjadrili proti Franciji. Skozi 11.000 m dolg predor smo prispeli v Chamonix. Tu pa smo prvič na poti zagledali oblake, še več: na francoski strani nas je celo sprejel dež. Zaradi slabega vremena in močnega vetra v gorah nam ni uspelo povzpeti se z žičnico pod Mont Blanc na višino 4.000 m. Domačini so vedeli povedati, da je v letu izredno malo dni, ko je mogoče izkoristiti vlečnico in žičnice na tako visokih hribih. Enkrat je oblačno in vetrovno, drugi jas-

V navzočnosti številnih občanov Bohinja, prosvetnih delavcev radovljiske občine, šolarjev, predstavnikov občinske skupščine in DPO, so v soboto, 2. septembra, v okviru praznovanja Dneva prosvetnih delavcev svečano odprli prenovljeno šolsko stavbo v bohinski Srednji vasi. To je bil velik praznik vseh Bohincev, ki niso mogli skrivati veselja ob tej pomembni delovni zmagi. Sobotna otvoritev je pomenila dokaz velike solidarnosti iz vzajemnega sodelovanja vseh krajanov, šole, delovnih kolektivov ter razumevanja občinske izobraževalne skupnosti, ki so vsak po svoje prispevali svoj delež za to veliko vzgojno izobraževalno pridobitev zgornje bohinske doline.

Letos mineva točno sto let, odkar so v Srednji vasi zgradili prvo »učilno zidano«, kjer so v takratni dvorazrednici začeli pod domačim učiteljem Jakobom Pretnarjem nabirati učenost prvi učenci. Takoj po osvoboditvi se je v temnih in ozkih učilnicah začel šestrazredni, v 1957/58 letu pa celo osemrazredni pouk. Šele po reformi od 1962. leta naprej je srednjevaška šola postala družnica matične šole v Bohinju.

ski Bistrici s štirimi razredi, kjer se je v izredno težkih in zastarelih pogojih odvijal šolski pouk vse do usodnega potresa leta 1976, ki je staro stavbo povsem onesposobil za bivanje. Od takrat so morali šolarji iz Zgornje doline v Bistrico, kjer je matična šola z vso skrbjo nudila tisto, kar so zaradi naravne nesreče zgubili v Srednji vasi.

Od prve resne zamisli o obnovitvi poškodovanega poslopja je preteklo komaj dobro leto, ko je nova sodobna šola po načrtu direktorja Splošnega gradbenega podjetja Bohinj Janeza Pekovca, ozaljšala to lepo bohinsko vasi. Zahvaljujoč delavcem tega podjetja, ki so v izredno kratkem času opravili zahtevno nalogo in vsestranskem prizadevanju vodstva matične šole dr. Janeza Mencingerja, posebno pa ravnatelja Andreja Siljarja, ki je imel nedeljeno podporo vodje podružnične šole Bogdana Zupana in vseh prebivalcev Srednje vasi, je novi objekt zrasel prej kot je bilo pričakovati.

V stavbi, ki se posrečeno vklapa v gorenjsko vaško sredino, so štiri učilnice, zbornica, knjižnica, kuhinja in shramba, kjer od-

slej nabira učenost 78 učencev, v zgornjih prostorih pa je dobilo 40 predšolskih otrok vrtec z dvema igralnicama, dvema prostorama za dnevno bivanje, shrambo za igrače in potrebnimi sanitariji.

Vsi prostori v šoli in vrtcu so dobili centralno ogrevanje in sodobno opremo.

Celotna naložba, ki se bo bogato obrestovala ne samo na področju šolstva in otroškega varstva, temveč tudi pri razvoju kulturne dejavnosti kraja, je veljala okoli 3,5 milijona din. Večji del sredstev je bilo zbrano na matični šoli v Bohinjski Bistrici, svoj delež pa so razen občinske izobraževalne skupnosti, občinske skupščine, prispevali tudi delavci bohinskih delovnih organizacij, med drugimi zlasti LIP — Tomaž Godec, in vsi vaščani.

Vsem, ki so kakorkoli pripomogli k prenovljeni šoli, so se učenci in bohinski prosvetni delavci na svečani otvoritvi prisrčno oddolžili z bogatim kulturnim programom na svečanosti, ki je spriso množične udeležbe dovolj jasno pokazala vsestransko in tesno povezanost vseh domačinov s svojo šolo.

Kino v Češnjici DA ali NE?

Dvorana gasilskega društva v Češnjici je edina dvorana na področju Bohinja, kjer se lahko vršijo gledališke predstave, razne proslave, družabne prireditve itd. Velika pomanjkljivost te dvorane pa je bila v tem, da ni bilo sanitarij.

Za plan dela si je upravni odbor GD v letu 1976adal nalogo, da se zgradijo sanitarije in usposobi dvorana tako, da bo možno v njej predvajati kinopredstave. Na ta način bi se uresničila želja, izražena na lepkih »hočemo kino«.

Kljub nezadostnim denarnim sredstvom smo z udarniškim delom članov GD zgradili sanitarije, garderobo za igralce, prostor za kurjavo, betonsko ploščo nad orodjarno in preuredili tudi notranjost dvorane, vse z namenom, da pripravimo ustrezen prostor za kinopredstave.

Pri prostovoljnem delu smo se srečevali z različnimi problemi in težavami, ki smo jih uspešno reševali. Vseposod smo iskali možnosti za opremo dvorane s kinoaparaturjo, vendar smo bili povsod deležni le moralne podpore, pri denarju pa se je kot običajno zataknilo.

Na veliko razumevanje smo naleteli pri Kinopodjetju Kranj, ki je znalo pravilno oceniti prostovoljno delo gasilcev in željo in voljo, da se s skromnimi sredstvi da veliko narediti, če...

Po ogledu prostorov in same dvorane smo s podjetjem sklenili sodelovanje, tako da nam bo Kinopodjetje Kranj dobavilo vso potrebno aparaturjo za predvajanje najsodobnejših filmov.

Gasilska dvorana z 250 sedeži s prenovljeno zunanostjo in no-

tranjostjo bo tako pripravljena za predvajanje najsodobnejših filmov in za Dan republike 29. 11. 1978 bo otvoritev »kina gasilskega društva Boh. Češnjica«.

Gasilsko društvo se zaveda, da s prehodom na kino dejavnost prevzema nase nove odgovornosti in dodatno delo. Reakcije na tako usmeritev GD bodo zelo različne, eni pozdravljajo zamisel, drugi so proti. Akcija GD ima posebno težo prav sedaj, ko tečejo priprave za izgradnjo kulturnega centra v Boh. Bistrici. Za gasilce je pomembno predvsem to, da vestno in odgovorno negujemo tradicije gasilskega društva Češnjica in da delo naših očetov in dedov še obogatimo in oplemenitimo.

Član GD

Glasbena mladina tudi v Radovljici

Kot kaže bodo po nekajkratnih neuspešnih poskusih končno tudi v radovljiški občini ustanovili organizacijo Glasbene mladine. Pobudo za to je sprožilo novoizvoljeno predsedstvo OK ZSMS pred dnevi, ko je imenovalo 9-članski iniciativni odbor, v katerem so zastopani mladinci in mladinke, ki se sami aktivno ukvarjajo z glasbeno in pevsko kulturo.

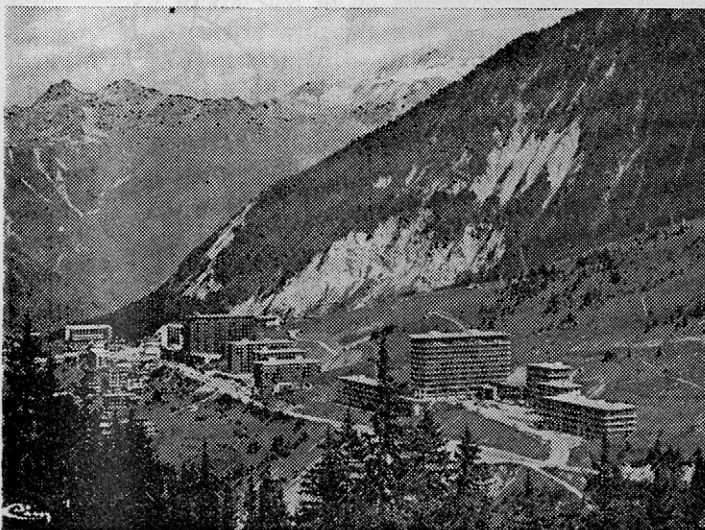
K akciji za ustanovitev so pristegnili tudi predstavniki izobraževalne in kulturne skupnosti, ZKO, glasbene šole in glasbene pedagoge vseh osnovnih šol v občini, ki so pobudo vsestran-

ske in z razumevanjem podprli.

Na skupnem posvetu, prejšnji mesec, ki so se ga udeležili tudi organizatorji glasbene mladine iz Ljubljane in Jesenic, so sodeč po dokaj obetajočih zagotovilih vseh navzočih, že našli skupni jezik. Iniciativni odbor so dopolnili s člani iz ZKO, Glasbene in in osnovnih šol ter izobraževalne skupnosti in mu naložili, da do 1. oktobra pripravi osnutek pravil Glasbene mladine Radovljica. Izdela naj tudi osnutek programa, ki naj bo prilagojen sedanjim zmogljivostim glasbene dejavnosti v občini ter predlog finančnega načrta za 1978.

Organizacijsko kadrovske priprave, vključno z javno razpravo o predloženih osnutkih naj bi bile sklenjene do konca leta, ko bodo sklicali ustanovno konferenco. Na posvetu so posebno opozorili na pomembnost glasbene vzgoje v OO ZSMS in KS in šolah, ki naj bo razen organiziranja koncertov in drugih prireditvev primarna naloga bodoče organizacije glasbene mladine. ZSMS bo v pripravljajalnem obdobju skušala pridobiti čimveč ljubiteljev glasbe med mladimi, ki bodo nosilci te dejavnosti v svojih sredinah.

Jošt Rolc

Pogled na del Courchevela (Srednji) znanega zimskošportnega središča v Franciji

Chamonix z najvišjo goro v Evropi Mont Blanc

Medobčinsko sindikalno prvenstvo v avto rally

V okviru programa delavskih športnih iger radovljiških in jeseniških sindikatov, je bilo v soboto, 16. septembra, medobčinsko sindikalno prvenstvo v avto rally. Pod pokroviteljstvom OOS in ZTKO Radovljica sta organizaciji tekmovalca zelo dobro izpeljala AMD Radovljica in AMD Jesenice. V zelo ugodnem vremenu se je tekmovalca udeležilo 24 ženskih in 72 moških dvojic ali 192 članov sindikata občin Radovljica in Jesenice.

Start je bil ob 07.00. Vozila so štartala v razmaku ene minute. Start je bil na Jesenicah, proga pa je potekala po stranskih cestah po naslednji maršruti: Jesenice, Žirovnica, Lesce, Radovljica, Podnart, Naklo, Kokrica, Grosuplje, Sostro, Turjak, Ribnica, Kočevje, Delnice, Fužine, Crikvenica, kjer je bil tudi cilj. Vsi tekmovalci so bili nastanjeni v hotelu OMORIKA v Crikvenici.

Avto rally se je udeležilo tudi osem dvojic iz LIP Bled. Vsi so srečno prispeli na cilj. Uvrščenih je bilo 7 dvojic LIP Bled, ena pa je bila diskvalificirana zaradi tega, ker je zamudila v kontrolo več kot 30 minut idealnega časa. Zamudila pa je zaradi okvare avtomobila.

REZULTATI:

ŽENSKÉ DVOJICE: medobčinska uvrstitev:

1. Jurkovič—Potočnik	Vezenine Bled
2. Podlipec—Buršič	Elan Begunje
3. Kodele—Golmajer	OŠ Radovljica
5. Dežman—Matjašič	Iskra Otoče
5. Varl—Lavrič	Vezenine Bled
10. Benčina—Šifrer	LIP Bled
12. Lebar—Kaiser	LIP Bled

Uvrščenih je bilo 21 ženskih dvojic.

MOSKE DVOJICE: medobčinska uvrstitev:

1. Hegedič—Čučnik	ELAN Begunje
2. Gale—Hrovat	ELAN Begunje
3. Kelih—Oklič	Veriga Lesce
4. Rožič—Kobal	GG Bled
5. Kapus—Stroj	ELAN Begunje
12. Arh—Arh	LIP Bled
34. Repinc—Sodja	LIP Bled
37. Marolt—Urh	LIP Bled
57. Ulčar—Lebar	LIP Bled
65. Malej—Malej	LIP Bled

Diskvalificirana je bila dvojica Urbanc—Slak. Skupaj je bilo uvrščenih 65 moških dvojic.

VRSTNI RED EKIPNO — OBČINA RADOVLJICA:

1. ELAN Begunje	102 točk	30 udeležencev
2. Vezenine Bled	75 točk	34 udeležencev
3. Veriga Lesce	35 točk	18 udeležencev
4. GG Bled	32 točk	14 udeležencev
5. Iskra Otoče	21 točk	10 udeležencev
6. LIP Bled	18 točk	16 udeležencev
7. OŠ Radovljica	15 točk	2 udeležencev
8. HTP Bled	12 točk	10 udeležencev
9. Almira Radovljica	8 točk	8 udeležencev
10. Obrtniki Radovljica	8 točk	8 udeležencev

V tekmovalstvu OOS ali KOOS za celoletno ekipno uvrstitev na SŠI 1978 občine Radovljica je po 9 izvedenih občinskih sindikalnih prvenstvih oziroma po 9 športnih panogah trenutno naslednji vrstni red:

1. ELAN Begunje	1056 točk
2. Veriga Lesce	1050 točk
3. Iskra Otoče	609 točk
4. Vezenine Bled	384 točk
5. GG Bled	373 točk
6. LIP Bled	286 točk
7. Sukno Zapuže	232 točk
8. Plamen Kropa	198 točk
9. Iskra Lipnica	196 točk
10. Kemična Podnart	151 točk

Skupaj je na občinskih sindikalnih prvenstvih v devetih športnih panogah nastopilo 1973 članov sindikata iz 97 OOS.

Kolesarjenje za trim

23. septembra t. l. smo si lahko ogledali zelo dobro organiziran kolesarski trim, ki ga je pripravil kolesarski klub Bled. Naši vrli kolesarji so bili vseh starosti in iz raznih krajev naše občine. Najstarejši udeleženec je štel 72 let, ki se je zares dobro držal za »volanom«. Seveda pa so sodelovali tudi mladinci in šolarji iz vseh razredov osnovne šole. Za startno in ciljno mesto je bil izbran zgornji prostor pred TVD Partizan na Bledu.

Ko smo jih opazovali takole iz pločnika, smo se lahko prepričali, da ljudje vendarle ljubijo športe vseh panog in da tudi radi kolesarijo. V današnjih časih veliko presedimo, tako da tudi drugim ne bi škodovalo, da bi se zapeljali s kolesom na jesenski sprehod.

Vesna

Turnir v malem nogometu Lip Bled

Dne 10. 9. 1978 je OO ZSMS TO lesna predelava »Tomaž Godec« Boh. Bistrica organizirala turnir v malem nogometu v počastitev 30. letnice delovne organizacije LIP Bled. Ta turnir je bil edina športna prireditev, ki je bila organizirana v počastitev našega jubileja.

Na turnir smo povabili ekipe: NK Bohinj, OO ZSMS KS Boh. Bistrica, NK Nomenj, OO ZSM

Srednja vas, OO ZSMS Filbo, OO ZSMS TO Rečica, OO ZSMS Savica — Kamnje — Polje, OO ZSMS Stara Fužina.

Vabilu pa so se odzvale ekipe: NK Bohinj, NK mladinci »A«, NK Nomenj, OO ZSMS KS Boh. Bistrica, OO ZSMS TO »Tomaž Godec«, OO ZSMS Srednja vas, NK Bohinj mladinci »B«.

Urbanc Marjan

REZULTATI TURNIRJA V MALEM NOGOMETU OB 30 LETNICI LIP BLED

PREDTEKMOVALNA SKUPINA »A«

NK Bohinj mladinci »A« : Filbo	3:0 p. f.
NK Bohinj mladinci »A« : OO ZSMS Bohinjska Bistrica	7:1
OO ZSMS Bohinjska Bistrica : Filbo	3:0 p. f.
NK Srednja vas : OO ZSMS Bohinjska Bistrica	3:5
NK Bohinj mladinci »A« : NK Srednja vas	3:1
NK Srednja vas : Filbo	3:0 p. f.

PREDTEKMOVALNA SKUPINA »B«

NK Bohinj člani : NK Bohinj mladinci »B«	22:0
NK Nomenj : TO »Tomaž Godec«	2:0
NK Bohinj člani : NK Nomenj	4:3
TO »Tomaž Godec« : NK Bohinj mladinci »B«	5:3
NK Nomenj : NK Bohinj mladinci »B«	8:1
NK Bohinj člani : TO »Tomaž Godec«	6:2

VRSTNI RED

PREDTEKMOVALNA SKUPINA »A«

1. NK Bohinj mladinci »A«	3	3	0	0	13:2	6
2. OO ZSMS Bohinjska Bistrica	3	2	0	1	9:10	4
3. NK Srednja vas	3	1	0	2	7:8	2
4. Filbo	3	0	0	3	0:9	0

PREDTEKMOVALNA SKUPINA »B«

1. NK Bohinj člani	3	3	0	0	32:5	6
2. NK Nomenj	3	2	0	1	13:5	4
3. TO »Tomaž Godec«	3	1	0	2	7:14	2
4. NK Bohinj mladinci »B«	3	0	0	3	4:35	0

Tekma za 3. in 4. mesto

OO ZSMS Bohinjska Bistrica : NK Nomenj 5:6 (2:2), 3:3
NK Nomenj je zasedel 3. mesto po streljanju enajstmetrovk!

Tekma za 1. in 2. mesto

NK Bohinj mladinci »A« : NK Bohinj člani 3:3 (1:4)

KONČNI VRSTNI RED:

1. NK Bohinj člani
2. NK Bohinj mladinci »A«
3. NK Nomenj
4. OOSMS Bohinjska Bistrica
5. TO »Tomaž Godec«
6. NK Srednja Vas
7. NK Bohinj mladinci »B«

Ekipa Filbo ni nastopila na turnirju!

kadrovške novice

STANJE ZAPOSLENIH ZA MESEC SEPTEMBER 1978

— TO »Tomaž Godec« Bohinjska Bistrica — 484 delavcev in 11 učencev v poklicnih lesnih šolah,

— TO Rečica — 309 delavcev in 10 učencev v poklicnih lesnih šolah,

— TO Mojstrana — 57 delavcev in 4 učenci v poklicnih lesnih šolah,

— TO Podnart — 76 delavcev,
— TO Trgovina — 21 delavcev,
— DSSS — 77 delavcev,
— Skupaj — 1024 delavcev in 25 učencev v poklicnih lesnih šolah.

Rodili so se:

JAN Janezu — sin
JEŠE Nikotu — sin
AMBROŽIČ Ivanki — sin
SMUK Franici — sin
MENCINGER Francu — sin
JOHAN Nadi — sin

Poročili so se:

RAZINGER Janez
MENCINGER Jože
TERZIČ Vera

Glavni in odgovorni urednik: Robič Ivan, tehnični urednik: Frelj Nada, člani: Žitnik Janez, Mencinger Franc, Trojar Andrej, Knaflič Zdravko, Noč Anton, Koselj Ivanka, Jeglič Silva in Kraigher Ciril.